

*IPA Program
Finansirano od strane Evropske unije*

**IPA- EU Podrška koordinaciji i implementaciji
koordinisane politike za mlade u BiH**

EuropeAid/128396/C/SER/BA

**Broj ugovora:
2011/277-008**

*Peti kvartalni izvještaj
mart – maj 2013. godine*

maj 2013. godine

Projekat finansira
Evropska unija

Projekat implementira:
EEO GROUP S.A.
u saradnji sa Particip GmbH, EPRD
Ltd i OKC

Naziv projekta:	EU podrška koordinaciji i implementaciji koordinisane politike za mlade u BiH
Referentni broj projekta:	EuropeAid/128396/C/SER/BA
Broj ugovora:	2011/277-008
Datum potpisa ugovora:	30.11.2011. godine
Datum početka implementacije:	1.1.2012. godine
Period implementacije:	24 mjeseca
Ukupna vrijednost ugovora:	606.000 eura
Korisnik:	Komisija za koordinaciju pitanja mladih u BiH
Voditelj projekta EUD:	Gdin. Vladimir Pandurević
Glavni projektni partner:	Komisija za koordinaciju pitanja mladih u BiH
Menadžer projekta:	gđa. Mirjana Nikolić
Ugovarač:	EEO Group S.A. Ag. Konstantinou 74A, GR-163 46 Ilioupoli, Atina, Grčka
Direktor projekta:	Gđa. Lola Lyberopoulou
Voditelj tima:	Gdin. Erling Have
Projektni ured:	Hasana Kikića 13, 71000 Sarajevo, BiH

Evidencija o izvještaju

	Izdanje/revizija br.			
	1	2	3	4
Datum:	29.05.2013. godine			
Detalji:	Pripremljen nacrt			
Pripremio/la:	Erling Have			
Provjerio/la:				
Odoborio/la:				

„Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost EEO Group S.A. i ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije.“

Sadržaj

LISTA KORIŠTENIH SKRAĆENICA	4
1. SAŽETAK	5
2. PREGLED NAPRETKA I IZVEDBE PROJEKTA	6
2.1 KONTEKST POLITIKA I PROGRAMA.....	6
2.2 NAPREDAK U PRAVCU OSTVARENJA CILJEVA.....	6
2.3 PROJEKTNE AKTIVNOSTI	7
2.3.1 <i>Komponenta 1. Jačanje kapaciteta</i>	7
2.3.2 <i>Komponenta 2. Monitoring i evaluacija</i>	8
2.3.3 <i>Komponenta 3. Programi Zajednice za mlade</i>	8
2.3.4 <i>Komponenta 4. Plan za buduće aktivnosti</i>	8
2.3.5 <i>Komponenta 5. Podizanje svijesti i vidljivost</i>	8
2.3.6 <i>Upravni odbor projekta</i>	8
2.4 MENADŽMENT PROJEKTA	8
3. PLAN RADA ZA NAREĐNI IZVJEŠTAJNI PERIOD	9
3.1 PLANIRANI REZULTATI	9
3.2 RASPORED AKTIVNOSTI	10
4. ZAKLJUČCI I PREPORUKE	12
PRILOZI	14
PRILOG 1. PRILAGOĐENA LOGIČKA MATRICA NA DAN 31.5.2013. GODINE	14
PRILOG 2. AŽURIRANA LISTA AKTIVNOSTI NA DAN 31.5.2013. GODINE	18
PRILOG 3. AŽURIRANI RASPORED AKTIVNOSTI NA DAN 31.5.2013. GODINE	24
PRILOG 4. EVALUACIJA OBUKA U OKVIRU MODULA II.	26
PRILOG 5. I 6. ANALIZA POSTOJEĆIH PROGRAMA PODRŠKE ZAJEDNICE I Njihove strukture i analiza modela programa zajednice.....	29

Lista korištenih skraćenica

BiH	Bosna i Hercegovina
CV	<i>Curriculum vitae</i>
Komisija	Komisija za koordinaciju pitanja mladih u BiH
OCD	Organizacija civilnog društva
EU	Evropska unija
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
NVO	Nevladina organizacija
IPA	Instrument predpristupne pomoći
IZS	Izveštaj o zatečenom stanju
IT	Informacijske tehnologije
GE	Glavni ekspert
M&E	Monitoring i evaluacija
PPO	Procjena potrebe za obukom
SUOP	Sastanak Upravnog odbora projekta
EIDHR	Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava
RS	Republika Srpska
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
KRE	Kratkoročni ekspert
OP	Opis poslova
TP	Tehnički prijedlog
Početni sastanak projekta	Početni sastanak
OSRS	Omladinski savjet Republike Srpske

1. Sažetak

Peti kvartalni izvještaj obuhvata period od 1.3.2013. godine do 31.5.2013. godine. U okviru ovog izvještajnog perioda, naglasak je bio na završetku drugog modula obuka, početku realizacije trećeg modula obuka, realizaciji 2 seminara za Komisiju, dostavljanju platforme za monitoring i evaulaciju i priručnika u okviru Komponente 2., kao i dostavljanju analize postojećih struktura za programe Zajednice za mlade u okviru Komponente 3.

Sljedeći izvještajni period od 1.6.2013. godine do 31.8.2013. godine obuhvata primarno aktivnosti tokom juna, zbog predstojeće sezone godišnjih odmora:

Komponenta 1.	<ul style="list-style-type: none">▪ Završetak obuka u okviru trećeg modula obuka
Komponenta 2.	<ul style="list-style-type: none">▪ Radionica o prototipu i priručniku
Komponenta 5.	<ul style="list-style-type: none">▪ Promotivno dešavanje u avgustu (Međunarodni dan mladih)

2. Pregled napretka i izvedbe projekta

2.1 Kontekst politika i programa

Svrha projekta je da stvori uslove za bolji i učinkovitiji dijalog i funkcionalniju koordinaciju između aktera odgovornih za pitanja mladih u BiH.

U skladu s navedenim, kroz projekat bi se trebali ostvariti sljedeći rezultati:

- Poboljšani kapaciteti Komisije, za efikasno i djelotvorno provođenje svog mandata, kao i drugih korisnika projekta.
- Razvijena platforma za monitoring i evaluaciju, te za prikupljanje statističkih podataka u vezi sa pitanjima mladih.
- Dizajnirane strukture/ modeli, potrebni za punopravno učestvovanje u programima Zajednice vezanih za mlade.
- Razvijene preporuke za buduće aktivnosti

2.2 Napredak u pravcu ostvarenja ciljeva

Procjena potreba za obukom (PPO) i model edukativnih standarda usvojeni su na vanrednom sastanku Upravnog odbora projekta održanom 9.6.2012. godine. UOP odobrio je realizaciju sljedećih seminara i obuka:

Realizacija **10 seminara**, usmjerenih na povećanje kapaciteta i *know-how*-a osoblja Komisije za koordinaciju pitanja mladih u BiH, kao i odabranih dužnosnika za pitanja mladih na nivou BiH, entiteta i Brčko distrikta, u sljedećim oblastima:

1. **Strategija EU za mlade 2010 - 2018;**
2. **Pregled omladinskih politika u odabranim zemljama EU**, uključujući načine provođenja strategija;
3. **Izrada politika i programskih strategija;**
4. **Provedba politika i strategije;**
5. **Interaktivno mapiranje aktera u oblasti omladinskih politika** i njihova uloga u osam područja djelovanja u okviru strategije EU za mlade;
6. **Jačanje interaktivnih međuinstitucionalnih kapaciteta Komisije** i komunikacijskih kanala s akterima, uz korištenje otvorene metode koordinacije kao alata;
7. **Finansijsko upravljanje i strategije prikupljanja sredstava;**
8. **Upravljanje grantovima** u kontekstu EU programa za mlade i pretpristupnih fondova;
9. **Zagovaranje i lobiranje;**
10. **Vijeće/Savjet Evrope i provedba omladinskih politika:** najvažniji rezultati i primjeri dobrih praksi. Iskustva iz studijskih posjeta u odabranim zemljama EU.

Do kraja izvještajnog perioda, održano je šest (6) seminara.

Tri programa **obuke**, za službenike za pitanja mladih na općinskom/opštinskom i kantonalnom nivou, te nevladine organizacije, po sljedećim oblastima:

1. Opšta pitanja koja se tiču **izrade projekata i prijedloga projekata** u kontekstu strategije EU-a za mlade;
2. **Mogućnosti za prikupljanje sredstava**, opšta pitanja vezana za finansijsko upravljanje projektima i izradu logičkog okvira;

3. **Izrada općinske/opštinske strategije za mlade:** izrada i alati za provedbu.

Do kraja izvještajnog perioda, okončani su modul I. i II., a započet je modul III., koji će biti završen u junu/lipnju, što znači da će se ova potkomponente sa 30 dvodnevni obuka privesti kraju.

Što se tiče **studijskih posjeta**, tokom vanrednog sastanka UOP, dogovoreno je da se za posjete odaberu jedna nova i jedna stara država članica. Imajući to na umu, u novembru 2012. godine, obavljena je posjeta Sloveniji kao predstavnicima „novih država članica“, a posjeta Njemačkoj, kao predstavnicima „starih“ članica, predviđena je za septembar 2013. godine.

Za Komponentu 2., dostavljeni su platforma i priručnik za monitoring i evaluaciju, uz predviđeni nastavak sa radionicom u junu 2013. godine.

U izvještajnom periodu, dostavljene su prve dvije analize u okviru Komponente 3., a koje će se okončati u septembru 2013. godine sa prijedlogom tri moguća modela struktura.

Zbog kašnjenja o imenovanju nove Komisije, Komponenta 4. će započeti u septembru 2013. godine, što će biti jedna od glavnih aktivnosti u posljednjih pola godine projekta.

U okviru Komponente 5., do sada su realizirane dvije promotivne aktivnosti, nakon čega će uslijediti preostale 4 promotivne aktivnosti i sajam strategija mladih u posljednjih pola godine projekta.

2.3 Projektne aktivnosti

Tokom izvještajnog perioda od 1.3.2013. godine do 31.5.2013. godine, naglasak je bio na Komponenti 1. *Izgradnja kapaciteta*, Komponenti 2. *Monitoring i evaluacija* i Komponenti 3. *Programi Zajednice za mlade*.

2.3.1 Komponenta 1. Jačanje kapaciteta

Tokom izvještajnog perioda, ostvaren je dalji važan napredak u ostvarivanju ciljeva projekta s realizacijom dvodnevni obuka u okviru modula II. na 10 različitih lokacija za obuku. Na svaku od obuka prijavilo se između 25 do 30 polaznika. Tema obuke je „**Mogućnosti za prikupljanje sredstava**, opšta pitanja vezana za finansijsko upravljanje projektima i izradu logičkog okvira“, a obuku su provela dva domaća stručnjaka za obuku, gđa. Emina Pašić i g. Ilija Trninić. U prosjeku, 19 polaznika prisustvovalo je obukama.

Evaluacija obuka iz modula II. sadržana je u prilogu 4.

Posljednji modul obuka **Izrada općinske/opštinske strategije za mlade** započet je u aprilu s dvije obuke, nastavljen u maju/svibnju sa 3 obuke, te će se okončati u junu s posljednjih pet obuka. I ove obuke su također provela dva domaća stručnjaka za obuku, gđa. Emina Pašić i g. Ilija Trninić. Rezultati rada učesnika na lokalnim općinskim/opštinskim strategijama za mlade će kasnije biti važan *input* za dolazeći sajam strategija mladih.

U Sarajevu su održana dva seminaru 20. i 21.5.2013. godine, na temu **Finansijsko upravljanje i strategije prikupljanja sredstava i Upravljanje grantovima** u kontekstu EU programa za mlade i pretpripravnih fondova. Oba seminaru održala je gđa. Emina Pašić, domaći stručnjak za obuku.

2.3.2 Komponenta 2. Monitoring i evaluacija

Na osnovu opisa funkcionalnog sistema za monitoring i evaluaciju dostavljenog u decembru 2012. godine, razvijen je prototip platforme za M&E i priručnik za buduće održavanje i korištenje sistema, koji je također pripremljen i dostavljen u martu 2013. godine.

2.3.3 Komponenta 3. Programi Zajednice za mlade

Glavni cilj ove komponente je da identifikuje i poveže ulogu Komisije s koordinacijom svih EU programa Zajednice koji direktno ili indirektno utječu na mlade. Prvi korak u tom procesu je da se detaljno ispituju strukture koje djeluju u BiH, kao i svi programi EU koji su provedeni ili se provode u BiH, a kako bi se ispitao i utvrdio njihov utjecaj na populaciju mladih u zemlji.

Analiza postojećih struktura za programe Zajednice za mlade dostavljena je tokom izvještajnog perioda, te sadržana u Prilogu 5.

Druga analiza u okviru Komponente 3., Analiza modela programa Zajednice dostavljena je tokom izvještajnog perioda i sadržana u Prilogu 6.

2.3.4 Komponenta 4. Plan za buduće aktivnosti

Bez aktivnosti u izvještajnom periodu. Prezentacija za raspravu o načinima implementacije ove komponente predviđena za sastanak UOP dana 10.6.2013. godine.

2.3.5 Komponenta 5. Podizanje svijesti i vidljivost

Bez aktivnosti u izvještajnom periodu. Prezentacija za raspravu o sadržaju i logističkim pitanjima za sajam strategija mladih predviđena za sastanak UOP dana 10.6.2013. godine.

2.3.6 Upravni odbor projekta

Vanredni sastanak UOP održan u Banjoj Luci 30.4.2013. godine. Delegacija EU je ovom prilikom posebno naglasila da projekt ne bi trebao više čekati na nove članove Komisije prije nego što krene sa ostatkom aktivnosti.

Redovni 6. sastanak UOP planiran je da se održi u Sarajevu, dana 10.6.2013. godine.

2.4 Menadžment projekta

Nema

3. Plan rada za naredni izvještajni period

3.1 Planirani rezultati

Plan rada obuhvata period od 1.6.2013. godine do 31.8.2013. godine. Detaljan opis planiranih aktivnosti i rezultata za naredni izvještajni period navodi se u dijelu 3.2, te u Prilogu 2. Imajući u vidu da izvještajni period obuhvata period ljetnih godišnjih odmora, većina aktivnosti će se dešavati u junu 2013. godine. Glavne aktivnosti će biti:

Komponenta 1.

- **Realizacija 5 obuka (modul 3.)**

U okviru modula III., u aprilu i maju 2013. godine započeto je 10 obuka, a posljednjih pet obuka će se realizirati u junu 2013. godine.

Tema obuke u okviru modula 3 je: **Izrada općinske/opštinske strategije za mlade**: izrada i alati za provedbu.

Komponenta 2.

- Radionica o prototipu i priručniku platforme za M&E planirana je za 27.6.2013. godine.

Komponenta 3.

- Izrada novih modela će započeti u junu 2013. godine. Riječ je o tri moguća modela struktura potrebnih za programe Zajednice, zasnovana na postojećim elementima u BiH, uz navođenje prednosti i nedostataka svakog od modela.

Komponenta 4.

- Početak u septembru 2013. godine.

Komponenta 5.

- Jedan promotivni događaj planiran je za avgust 2013. godine, u vezi sa Međunarodnim danom mladih koji se obilježava 12.8.2013. godine.
- Projekat će nastaviti podržavati Komisiju u izradi komunikacijske strategije.

3.2 Raspored aktivnosti

Komponenta /aktivnost	Aktivnosti	Ishod/prekretnica	Planirani period
0. Početna faza			
0.1	Početni sastanak projekta	Održan početni sastanak projekta	januar 2012. god.
0.2	Uspostava projektnog ureda	Uspostavljen projektni ured	januar 2012. god.
0.3	Uspostavljanje odnosa sa svim stranama koje su uključene u projekat	Obavljeni sastanci	januar 2012. god.
0.4	Priprema i dostavljanje Izvještaja o zatečenom stanju	Predaja Izvještaja o zatečenom stanju	januar 2012. god.
1. Komponenta 1: Jačanje kapaciteta Komisije i drugih korisnika			
1.1.	Analiza procjene potreba za razvojem kapaciteta definisanih ciljnih grupa	Dostavljena Analiza procjene potreba	feb.- juli 2012.god.
1.2	Prilagođeni seminari i obuke koji obuhvataju suštinske teme održani za ciljnu grupu	Dostavljeni modeli edukativnih standarda	maj-juli 2012.god.
1.3		Realizovano 30 obuka	okt. 2012. - juni 2013.
		Realizovano 10 seminara	sep. 2012. – novem. 2013.
1.3	Prilagođene posjete zemljama s odgovarajućim i korisnim iskustvima za BiH	Provedene 2 studijske posjete	Studijska posjeta Sloveniji u novembru 2012. god. Druga studijska posjeta Njemačkoj planirana za septembar 2013. god.
1.3	Najbolje prakse multisektorskog pristupa predstavljene široj javnosti (najmanje dvije općine/opštine u BiH)	Prezentovane najbolje prakse	okt. – nov. 2013.
2. Komponenta 2: Monitoring i evaluacija			
2.1	Prikupljanje podataka	Prikupljeni podaci	juni-sept. 2012.god.
2.2	Izrada efikasnog monitoring sistema	Razvijen i usvojen funkcionalan sistem monitoringa i evaluacije	sep.-nov. 2012.god.
2.3	Razvoj M&E platforme	Razvijena i dostavljena M&E platforma	dec. 2012. – mart 2013.god.
		Razvijen i dostavljen priručnik za buduće održavanje i korištenje sistema	dec. 2012. – maj 2013.god.
2.4	Implementacija „soft“ komponente za monitoring putem oglednog/pilot projekta tj. analiza zakonodavstva vezana za pitanja mladih	Implementirana „soft“ komponenta za monitoring	juni –sep. 2013.god.
3. Komponenta 3. Programi Zajednice za mlade			

3.1	Tri moguća modela struktura potrebnih za programe Zajednice, na osnovu postojećih elemenata u BiH, uz detaljno navođenje prednosti i nedostataka svakog modela	Dostavljena analiza postojećih struktura	okt. 2012 – mart 2013.god.
3.2		Dostavljena Analiza modela Programa Zajednice	april – juni 2013.god.
3.3		Finalizirana priprema novih modela	juni – sep. 2013.god.
4. Komponenta 4. Plan za buduće aktivnosti			
4.1	Uspostava tima za strateško planiranje	Uspostavljen tim za planiranje	juni – juli 2013. god.
4.2	Metodološka uputstva Komisiji	Dostavljena uputstva	sep. 2013 – nov. 2013.god.
4.3	Plan za buduće aktivnosti Komisije	Pripremljen plan za buduće aktivnosti	Okt. – nov. 2013.god.
5. Komponenta 5. Izrada Komunikacijske strategije			
5.1	Pripremljena Komunikacijska strategija Komisije	Izrada komunikacijske strategije	juli - septembar 2012.god.
5.2	Aktivnosti podizanja svijesti i vidljivosti	1 veći sajam ideja za sve potencijalne učesnike, organizovan s ciljem promocije mladih	oktobar 2013.god.
5.2		Realizovane aktivnosti s ciljem podizanja svijesti i vidljivosti	mart 2012. – decembar 2013.god.

4. Zaključci i preporuke

Izveštajni period koji odgovara petom kvartalnom izvještaju za period od 1.3.2013. godine do 31.5.2013. godine, imao je **sljedeća značajna postignuća**.

Okončan je drugi modul obuka, a provedeno je prvih pet sesija obuke u okviru trećeg modula u periodu od aprila do maja 2013. godine.

Pored toga, u maju 2013. godine realizirana su dva seminara iz Komponente 1.

U okviru Komponente 2., dostavljeni su prototip i priručnik, odnosno dvije analize u okviru Komponente 3., a koje su dostupne u prilogima 5. i 6.

U narednom izvještajnom periodu od 1.6. do 31.8.2013. godine, glavni fokus će biti na završetku obuka iz **Komponente 1**.

Za naredni izvještajni period, također je predviđeno planiranje studijske posjete Njemačkoj.

Za **Komponentu 2.**, planirano je održavanje radionice vezano za platformu za monitoring i evaluaciju, te priručniku za korištenje sistema.

Za **Komponentu 3.**, predviđeno je započinjanje pripreme novih modela.

Preporuka je i dalje da se **Komponenta 4.** započne u drugoj polovici 2013. godine.

Za **Komponentu 5.**, sljedeći promotivni događaj je predviđen za avgust 2013. godine, te će se započeti s planiranjem sajma strategije mladih.

Prilagođeni vremenski raspored za cijeli projekt pripremljen je zbog kašnjenja u imenovanju novih članova Komisije i dostupan je u Rasporedu aktivnosti 3.2.

PRILOZI

Prilog 1. Prilagođena logička matrica na dan 31.5.2013. godine

LOGIČKA MATRICA			
Opšti cilj	Objektivno provjerljivi indikatori	Izvori verifikacije	
Poboljšati položaj mladih u Bosni i Hercegovini	Poboljšan sistem opšte politike prema mladima koji se bazira na dogovorenom okviru reforme politika, prilagođenom zakonodavstvu i proširenom kapacitetu sektora stručnjaka svih dionika, koji će dovesti do poboljšanja položaja mladih u BiH do kraja projekta.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Finalni izvještaj na kraju implementacije projekta ▪ Izvještaji Upravnog odbora projekta (UOP) ▪ Monitoring i evaluacija izvještavanja od strane Evropske komisije ▪ Nezavisna revizija i evaluacijski izvještaj 	
Svrha projekta	Objektivno provjerljivi indikatori	Izvori verifikacije	Pretpostavke/Rizici
1. Stvaranje uslova za bolji i efikasniji dijalog i još funkcionalniju koordinaciju dionika, odgovornih za pitanja mladih.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inicijativa za harmonizaciju pravnog okvira za praćenje i prikupljanje podataka vezanih za pitanja mladih je potvrđena od strane Komisije; ▪ Analiza zakonodavnog okvira u BiH, koja se odnosi na praćenje i prikupljanje statističkih podataka, je odobrena od strane Komisije; ▪ Povećana integracija planiranja i upravljanja u omladinskoj politici; ▪ Implementacija omladinske politike; ▪ Povećana saradnja, između Komisije i drugih relevantnih dionika, u korištenju sredstava za podršku omladinske politike u BiH; 	<p>Izvještaji, studije, radovi na temu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Povećane integracije planiranja i upravljanja u omladinskoj politici; ▪ Implementacije omladinske politike; ▪ Povećane saradnje, između Komisije i drugih relevantnih dionika, u korištenju sredstava za podršku omladinske politike u BiH; 	<p><u>Pretpostavke</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Postojanje interesovanja organizacija civilnog društva koje predstavljaju omladinski sektor za učestvovanje u programima jačanja kapaciteta i primjene novih znanja; ▪ Podrška Komisije za aktivnosti koje se odnose na uspostavljanje M&E sistema; ▪ Pristupačnost i korisnost trenutnih podataka relevantnih za mlade; <p><u>Dodatne pretpostavke</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dionici su spremni da učestvuju u programima Zajednice u okviru predloženih struktura; ▪ Ostvarena sveobuhvatna sinergija s drugim relevantnim projektima u oblasti mladih, s posebnim naglaskom na proaktivnu koordinaciju povezanih mjera i specifičnih aktivnosti;

Rezultati	Objektivno provjerljivi indikatori	Izvori verifikacije	Pretpostavke/Rizici
Komponenta 1. Rezultat: Poboljšani kapaciteti Komisije, za efikasno i	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Provedena procjena potreba među identifikovanim ciljnim grupama; ▪ Organizovano 10 seminara koji pokrivaju osnovne teme koje su identifikovane u 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izveštaj procjene potreba među identifikovanim ciljnim grupama; ▪ Izveštaji, uključujući i evaluacijske 	<p><u>Rizici</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pitanja mladih nisu prioritet za društvo/vlasti; ▪ Nedostatak političke stabilnosti; ▪ Nepostojanje odgovarajućih struktura za rješavanje pitanja mladih; ▪ Ministarstvo nije ovlašteno da vrši koordinaciju pitanja mladih u FBiH; ▪ Neka resorna ministarstva zadužena za pitanja mladih ne posjeduju dovoljno kapaciteta i resursa; ▪ Nedovoljna komunikacija između svih aktera uključenih u ovaj projekat; ▪ Mogućnost prevelikog opterećenja projektnog partnera i drugih dionika (uključujući članove UO projekta) zbog velikog broja povezanih i tekućih projekata; ▪ Nedovoljna izdvajanja iz budžeta za provođenje omladinske politike na različitim nivoima; ▪ Ograničen budžet Komisije i birokratske procedure odobravanja njenih aktivnosti i pripreme; ▪ Nedostatak administrativnih kapaciteta Komisije; ▪ Nemogućnost pronalaska kompetentnih stručnjaka zbog značajnog broja projekata koji se, u ovom trenutku, provode u Jugoistočnoj Evropi

<p>djelotvorno provođenje svog mandata, kao i drugih korisnika projekta.</p>	<p>procjeni potreba ciljanih grupa (maksimalno 20-25 učesnika na svakom seminaru);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizovano 30 obuka na 10 lokacija koji pokrivaju osnovne teme koje su identifikovane u procjeni potreba ciljanih grupa (maksimalno 20-25 učesnika po obuci); ▪ Organizovana 2 studijska putovanja u relevantnim regionalnim i/ili EU zemljama (max. 2x10 učesnika), u skladu sa budžetskim ograničenjima; ▪ Broj državnih službenika koji se bave pitanjima mladih na svim državnim nivoima koji su pohađali obuke; ▪ Broj državnih službenika u potpunosti osposobljenih za njihove odgovornosti, utvrđene postojećom omladinskom politikom na nivou BiH i/ili nekom drugom nivou, nakon njihovog učestvovanja na treninzima; ▪ Broj državnih službenika i članova omladinskih odbora potpuno osposobljenih za aktivno učešće u procesu izrade politike i rada na prikupljanju podataka i implementaciji omladinske politike; ▪ Broj državnih službenika na nivou kantona iz Vijeća mladih koji aktivno učestvuju u procesu donošenja omladinske politike; 	<p>formulare i liste učesnika;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Evaluacija profesionalnog razvojnog programa koji je konsultant implementirao 	<p>primjene novih znanja;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nedovoljna komunikacija između ključnih aktera uključenih u ovaj projekat; ▪ Mogućnost prevelikog opterećenja projektnog partnera i drugih dionika (uključujući članove UO projekta) zbog velikog broja povezanih i tekućih projekata; ▪ Nedostatak kvalifikovanih trenera sa potrebnim „know-how“ pristupom o lokalnim uslovima u određenim temama; ▪ Mogućnost da lokalni izbori prekinu program obuke;
<p>Komponenta 2. Rezultat: Razvijena platforma za monitoring i evaluaciju, te za prikupljanje statističkih podataka u vezi sa pitanjima mladih</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uveden sistem monitoringa i evaluacije, uključujući izgradnju kapaciteta Komisije i drugih relevantnih zaposlenika o upravljanju i korištenju; ▪ U potpunosti operativna baza podataka; ▪ Pilotiranje „soft“ komponente: testiranje, prilagođavanje i završetak; ▪ Broj dionika koji podržavaju i učestvuju u novom probnom prikupljanju podataka i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izvještaj o prikupljanju podataka ▪ Izvještaj o M&E specifikacijama ▪ Sprovedeno osposobljavanje (Izvještaj, uključujući i evaluacijske forme i liste učesnika) ▪ Izvještaj o implementaciji ▪ Izvještaj o napretku ▪ Priručnik za (buduće) održavanje i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Komisija podržava aktivnosti koje se odnose na uspostavu M&E sistema; ▪ Trenutni podaci relevantni za mlade su pristupačni i iskoristivi.

	<p>sistemu monitoringa;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj odgovornog osoblja obučenog za održavanje baze podataka; 	<p>korištenje sistema</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kompletan izvještaj o probnom sistemu ▪ Akcioni planovi za ispitivanje 	
<p>Komponenta 3. Rezultat: Dizajnirane strukture/modeli, potrebni za punopravno učestvovanje u programima Zajednice vezanih za mlade</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analiza postojećih struktura; ▪ Analiza modela Programa Zajednice; ▪ Presentacija tri moguća nova modela za implementaciju programa Zajednice; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analiza stanja postojećih struktura ▪ Analiza stanja modela programa Zajednice ▪ Analiza situacije vidljiva iz ukupnog izvještaja prezentovanog na radionici ▪ Izvještaji o napretku ▪ Elaboracija tri modela u izvještaju, utemeljena na rezultatima radionice ▪ Tri modela opisana u analitičkom izvještaju, sa prednostima i nedostacima 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dionici su spremni da učestvuju u programima Zajednice u okviru predloženih struktura; ▪ Nepostojanje adekvatnih struktura za rješavanje pitanja mladih; ▪ Nedovoljna komunikacija između aktera uključenih u ovaj projekat; ▪ Nedostatak sredstava za sufinansiranje za učestvovanje u EU programima koji se odnose na pitanja mladih ▪ Neusklađenost BiH sa formalnim zahtjevima programa Zajednice
<p>Komponenta 4. Rezultat: Razvijene preporuke za buduće aktivnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uspostavljen tim za strateško planiranje ▪ Podrška Komisiji da razvije svoj Strateški plan ▪ U konsultaciji sa Komisijom, razvijen njihov trogodišnji radni plan 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ciljevi, dnevni red i zapisnici sa sastanaka ▪ Usvojen trogodišnji strateški plan od strane dionika (institucije u BiH) ▪ Izvještaji o napretku ▪ Završni izvještaj 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pravni okvir BiH prihvata strateški plan ▪ Ograničenja državnog budžeta utiču na proračun Komisije;
<p>Komponenta 5. Rezultat: Podizanje svijesti i ostvarene aktivnosti vidljivosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Komunikacijska strategija razvijena i dostavljena; ▪ Implementirana kampanja podizanja svijesti; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Komunikacijska strategija odobrena i implementirana ▪ Izvještaji o napretku ▪ Sprovedeno 6 ciklusa aktivnosti vezanih za medijsku promociju u toku trajanja projekta ▪ Organizovan i sproveden Sajam ideja ▪ Sprovedene dvije radionice „najbolje prakse“ u dvije opštine 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Postojanje interesovanja organizacija civilnog društva koje predstavljaju omladinski sektor za učestvovanje u programima jačanja kapaciteta i primjene novih znanja; ▪ Omladinska politika i njen budžet možda nisu prioritetni problem društva; ▪ Mogućnost prevelikog opterećenja projektnog partnera i drugih dionika (uključujući članove UO projekta) zbog velikog broja povezanih i tekućih projekata;

Prilog 2. Ažurirana lista aktivnosti na dan 31.5.2013. godine¹

Br. aktivnosti	Aktivnost	Ažurirani opis aktivnosti	Rezultati / prekretnice	Period
0	Početna faza			
0.1	Početni sastanak projekta	Projekat je službeno pokrenut 9.1.2012. godine.	Održan početni sastanak projekta	januar 2012. god.
0.2	Uspostava projektnog ureda	Projektni ured je uspostavljen i opremljen na sljedećoj adresi: Hasana Kikića 13, prvi sprat, 71 000 Sarajevo.	Uspostavljen projektni ured	januar 2012. god.
0.3	Uspostavljanje odnosa sa svim stranama koje su uključene u projekat	Tokom početne faze, tim eksperata je obavio niz sastanaka s korisnicima projekta, kao i drugim akterima, koji su izravno i neizravno uključeni u projekt, a kako bi se utvrdilo postojeće stanje u sektoru, odnosno napredak koji je napravljen od momenta kada su sačinjavani OP, odnosno tehnički prijedlog.	Obavljeni sastanci	januar 2012. god.
0.4	Priprema i podnošenje Izvještaja o zatečenom stanju	Tokom prvih mjeseci projekta, pripremljen je nacrt, a potom i finaliziran Izvještaj o zatečenom stanju u trećoj sedmici februara 2012. godine, koji je potom odobren 30.3.2012. godine.	Predaja Izvještaja o zatečenom stanju	februar 2012. god.
1	Komponenta 1: Jačanje kapaciteta Komisije i drugih korisnika			
1.1	Analiza procjene potreba za razvojem kapaciteta definisanih ciljnih grupa	Prvi nacrt Procjene potreba za obukom (PPO) dostavljen je 16.5.2012. godinem. PPO sadrži prijedlog sadržaja za 10 seminara i 30 obuka.	Dostavljena Analiza procjene potreba	juli 2012.god.
1.2	Razvijen model edukativnih standarda	Model edukativnih standarda će uključivati ciljeve obuka i seminara, očekivane ishode obuka i seminara, teme koje će se obuhvatiti, te metode koje će se koristiti.	Dostavljeni modeli edukativnih standarda	juli 2012.god.
1.3	Prilagođeni seminari i obuke koji obuhvataju suštinske teme održani za ciljnu grupu	Realizacija 10 seminara, usmjerenih na članove Komisije i druge dužnosnike zadužene za mlade u resornim ministarstvima i entitetima.	Realizovani seminari	Seminar 1., 19.9.2012., Sarajevo Seminar 2., 20.9.2012., Sarajevo Seminar 3., 14.11.2012., Banja Luka Seminar 4., 15.11.2012., Banja

¹ Finalizirane aktivnosti označene su sivom bojom.

Br. aktivnosti	Aktivnost	Ažurirani opis aktivnosti	Rezultati / prekretnice	Period
				Luka Seminar 5., 20.5.2013., Sarajevo Seminar 6. 21.5.2013., Sarajevo Seminar 7., 2013. Seminar 8., 2013. Seminar 9., 2013. Seminar 10., 2013.
		Realizacija 30 obuka na 10 identificiranih lokacija za obuku – za službenike za pitanja mladih na nivou općina/opština i nevladinih organizacija aktivnih u oblasti rada s mladima.	Realizovane obuke	Modul 1. Trebinje, 8./9. oktobar 2012. Mostar, 10./11. oktobar 2012. Istočno Sarajevo, 12./13. okt 2012. Livno, 15./16. oktobar 2012. Travnik, 17./18. oktobar 2012. Tuzla, 19./20. oktobar 2012. Brčko, 5./6. novembar 2012. Doboj, 7./8. novembar 2012. Banja Luka, 9./10. novembar 2012. Bihać, 12./13. novembar 2012. Modul 2. Trebinje, 1./2. februar 2013. Mostar, 6./7. februar 2013. Istočno Sarajevo, 8./9. feb. 2013. Glamoč, 18./19. februar 2013. Zenica, 22./23. februar 2013. Brčko, 6./7. mart 2013. Tuzla, 8./9. mart 2013. Doboj, 15./16. mart 2013. Banja Luka, 20./21. mart 2013.

Br. aktivnosti	Aktivnost	Ažurirani opis aktivnosti	Rezultati / prekretnice	Period
				<p>Bihać, 22./23. mart 2013.</p> <p>Modul 3.</p> <p>Trebinje, 22./23. april 2013.</p> <p>Mostar, 29./30. april 2013.</p> <p>Istočno Sarajevo, 10./11. maj 2013.</p> <p>Banja Luka, 16./17. maj 2013.</p> <p>Zenica, 23./24. maj 2013.</p> <p>Tuzla, 3./4. juni 2013.</p> <p>Brčko, 10./11. juni 2013.</p> <p>Doboj, 17./18.2013.</p> <p>Banja Luka, 24./25. juni 2013.</p> <p>Bihać, 26./27.2013.</p>
1.3	Prilagođene posjete zemljama s odgovarajućim i korisnim iskustvima za BiH	Dostaviće se kraći dokument, uključujući analizu omladinskih politika u potencijalnim zemljama za studijsku posjetu, u odnosu na strategiju i omladinske politike u odabranim zemljama članicama EU. Na osnovu dokumenta, odabraće se dvije zemlje za studijske posjete.	Provedene 2 studijske posjete	<p>Studijska posjeta Sloveniji provedena u novembru 2012. godine.</p> <p>Druga studijska posjeta planirana za 2013. godinu.</p>
1.4	Najbolje prakse multisektorskog pristupa predstavljene široj javnosti (najmanje dvije općine/opštine u BiH)	Na temelju iskustava stečenih o najboljim praksama putem seminara, obuka i studijskih posjeta, izabraće se najmanje dvije općine/opštine.	Prezentovane najbolje prakse u najmanje dvije općine/opštine	oktobar – novembar 2013.
2	Komponenta 2: Monitoring i evaluacija			
2.1	Prikupljanje podataka	Konsultant će biti dostupan za smjernice vezano za prikupljanje podataka.	Prikupljeni podaci	juni-sept. 2012.god.
2.2	Izrada efikasnog monitoring sistema	Četiri ili pet modula će biti uključeno u sistem M&E. Prema prioriteta, moduli su sljedeći: <ul style="list-style-type: none"> modul koji opisuje dešavanja vezano za položaj mladih u 	Razvijen i usvojen funkcionalan sistem monitoringa i evaluacije	sep.-nov. 2012.god.

Br. aktivnosti	Aktivnost	Ažurirani opis aktivnosti	Rezultati / prekretnice	Period
		BiH <ul style="list-style-type: none"> • modul koji opisuje i prati ključne ciljeve omladinskih politika u različitim sektorima (vidi gore) • modul koji opisuje infrastrukturu civilnog društva (NVO-a koji su orijentirani na mlade) i njegov razvoj • modul koji opisuje projekte i programe (usmjerene) na mlade • modul koji opisuje kretanja u zakonodavstvu vezanom za mlade i mehanizme provedbe. 		
2.3	Razvoj M&E platforme	Sistem će biti prilagođen korisnicima, u prvom redu za članove Komisije. U saradnji s Komisijom, potrebno je odlučiti u kojoj mjeri će podaci M&E biti dostupni i kojim akterima, odnosno široj javnosti (putem web stranice Komisije).	M&E platforma i priručnik za buduće održavanje i korištenje sistema razvijeni i dostavljeni	dec. 2012. – mart 2013.god.
2.4	Implementacija „soft“ komponente za monitoring putem oglednog/pilot projekta tj. analiza zakonodavstva vezana za pitanja mladih	Neki moduli i oblasti će biti izabrani za ogledni/pilot sistem monitoringa. Cilj je prezentirati Komisiji načine na koji se sistem može učinkovito koristiti na trajnoj osnovi za praćenje i procjenu kretanja u oblasti rada s mladima, te ostvarivanja ciljeva politike za mlade.	Implementirana „soft“ komponenta za monitoring	mart -april 2013.god.
3	Komponenta 3. Programi Zajednice za mlade			
3.1	Analiza postojećih struktura	Tri moguća modela struktura potrebnih za programe Zajednice, na osnovu postojećih elemenata u BiH, uz detaljno navođenje prednosti i nedostataka svakog modela.	Dostavljena analiza postojećih struktura	okt. 2012 – mart 2013.god.
3.2	Analiza modela programa Zajednice		Dostavljena Analiza modela Programa Zajednice	april – juni 2013.god.
3.3	Priprema novih modela		Finalizirana priprema novih modela	juni – sep. 2013.god.
4	Komponenta 4. Plan za buduće aktivnosti			
4.1	Uspostava tima za strateško planiranje	Podrška uspostavi tima za strateško planiranje.	Uspostavljen tim za planiranje	juni-juli 2013. god.

Br. aktivnosti	Aktivnost	Ažurirani opis aktivnosti	Rezultati / prekretnice	Period
4.2	Metodološka uputstva Komisiji	Pružanje podrške Komisiji u izradi dokumenta „Koodinisanе omladinske politike 2011 – 2015“ o mladima. Podrška će biti metodološke, logističke i profesionalne prirode. Pretpostavlja se da će Komisija preuzeti vlasništvo nad izradom samog dokumenta, te snažno uključiti ostale aktere u oblasti pitanja mladih.	Dostavljena uputstva	sep. – nov. 2013.god.
4.3	Plan za buduće aktivnosti Komisije	Podrška izradi trogodišnjeg plana rada za Komisiju.	Pripremljen plan za buduće aktivnosti	okt. – nov. 2013. god.
5	Komponenta 5: Razvoj komunikacijske strategije			
5.1	Pripremljena Komunikacijska strategija Komisije	Izrada Komunikacijske strategije za Komisiju, u bliskoj saradnji sa korisnicima. Uključićе se 3 elementa navedene u TP: definicija ciljne publike, poruka i odabir komunikacijskih alata. Posebna pažnja će se posvetiti ulozi web stranice Komisije.	Priprema Komunikacijske strategije	juli - septembar 2012.god.
5.2	Podizanje svijesti i vidljivost aktivnosti	Sajam ideja, s glavnim ciljem promocije mladih za organizacije civilnog društva. Pozivnice će biti dostavljene svim ključnim organizacijama civilnog društva i drugim zainteresiranim stranama (poput donatora), što će biti povezano sa ili finalizacijom dokumenta „Koodinisanе omladinske politike 2011 – 2015“ od strane Komisije, ili finalizaciju Komponente 3., iz koje će biti pripremljeni i prezentirani modeli. Planirano je da Sajam ideja traje jedan cijeli radni dan. Tokom trajanja projekta, realiziraće se šest ciklusa promotivnih aktivnosti za projekte koji će pratiti EuropeAid smjernice.	1 veći sajam ideja za sve potencijalne učesnike, organizovan s ciljem promocije mladih, te realizovane aktivnosti s ciljem podizanja svijesti i vidljivosti	mart 2012. – decembar 2013.god.
Izveštavanje i sastanci Upravnog odbora projekta				
	Kvartalni izvještaj	Prvi kvartalni izvještaj dostavljen 4.6.2012. godine. Drugi kvartalni izvještaj dostavljen 3.9.2012. godine. Treći kvartalni izvještaj dostavljen 4.12.2012. godine. Četvrti kvartalni izvještaj dostavljen 11.3.2013. godine. Peti kvartalni izvještaj dostavljen 31.5.2013. godine.	Podnošenje izvještaja svaka tri mjeseca	juni 2012. – decembar 2013. godine
	Finalni izvještaj	Finalni izvještaj dostavlja se do kraja projekta.	Podnošenje izvještaja	decembar 2013. godine

Br. aktivnosti	Aktivnost	Ažurirani opis aktivnosti	Rezultati / prekretnice	Period
	Sastanci UOP	Prvi sastanak UOP održan 6.3.2012. godine. Drugi sastanak UOP održan 12.6.2012. godine. Vanredni sastanak UOP održan 9.7.2012. godine. Treći sastanak UOP održan 21.9.2012. godine. Četvrti sastanak UOP planiran za 13.12.2012. godine je otkazan. Peti sastanak planiran za 20.3.2013. godine je otkazan. Šesti sastanak planiran za 10.6.2013. godine.	Sastanci UOP da se održavaju najmanje kvartalno.	mart 2012. – decembar 2013. godine

Prilog 3. Ažurirani raspored aktivnosti na dan 31.5.2013. godine

Mjesec	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
	01-12	03-12	03-12	04-12	05-12	06-12	07-12	08-12	09-12	10-12	11-12	12-12	01-13	02-13	03-13	04-13	05-13	06-13	07-13	08-13	09-13	10-13	11-13	12-13
0.1. Početni sastanak projekta																								
0.2. Uspostava projektnog ureda	M 0																							
0.3. Uspostavljanje odnosa sa svim stranama koje su uključene u projekat																								
0.4. Priprema i podnošenje Izvještaja o zatečenom stanju	M 1																							
1.1. Analiza procjene potreba		M 2					M 3																	
1.2. Razvoj modela edukativnih standarda							M 5																	
1.3. Isporuka profesionalnog razvojnog programa u okviru plana za jačanje kapaciteta																								M1 4
1.3.1. Obuke i seminari																								
1.3.2. Studijske posjete																								
1.3.3. Mentorstvo i „coaching“ na radnom mjestu																								
2.1. Prikupljanje podataka																								
2.2. Izrada efikasnog monitoring sistema za Komisiju												M 6												
2.3. Razvoj M&E platforme															M 7									

Prilog 4. Evaluacija obuka u okviru modula II.

Opšte informacije

Svrha EUNYP je da stvori uslove za bolji i učinkovitiji dijalog, te funkcionalniju koordinaciju aktera odgovornih za pitanja mladih u BiH. U tom smislu, projekt ima zadatak da ulaže u izgradnju kapaciteta Komisije BiH i drugih relevantnih korisnika, između ostalih predstavnika nevladinih organizacija koji su uključeni u sektor mladih, kao i službenike za pitanja mladih na općinskoj/opštinskoj i kantonalnoj razini.

Na temelju potreba utvrđenih u okviru intenzivne analize, te u kombinaciji s ciljevima projekta, predložen je set od tri modula obuke, usmjeren na navedenu grupu, po sljedećim temama:

Modul 1. Opšta pitanja koja se tiču **izrade projekata i prijedloga projekata** u kontekstu strategije EU-a za mlade;

Modul 2. Mogućnosti za prikupljanje sredstava, opšta pitanja vezana za finansijsko upravljanje projektima i izradu logičkog okvira;

Modul 3. **Izrada općinske/opštinske strategije za mlade**: izrada i alati za provedbu.

Izveštaj ima za cilj da osigura kratku i konciznu evaluaciju drugog modula.

Ciljevi i očekivani rezultati Modula II.

Glavni cilj modula obuka je da postavi temelje za bolju saradnju ciljne grupe s glavnim korisnicima projekta na razini BiH, entiteta i Brčko distrikta. Jedan od očekivanih rezultata modula II. je da učesnici (službenici za pitanja mladih na opštinskom/općinskom i kantonalnom nivou, kao i nevladine organizacije) steknu znanja i vještine o opštim pitanjima u vezi prikupljanja sredstava i izradi logičkog okvira (LFA) u procesu izrade projekta u oblasti mladih.

Opšti tehnički podaci

Realizirano je ukupno deset x dvodnevnih programa obuke na deset različitih lokacija u Bosni i Hercegovini u periodu od 1.2. do 23.3.2013. godine.

U cilju osiguranja i održavanje kvalitete rada trenera, bilo je potrebno ublažiti zahtjevan raspored iz prvog modula. Stoga je odlučeno da se mjesečno održi najviše do 5 dvodnevni obuka (otprilike po 3 obuke svake dvije sedmice) tokom faze drugog modula, što je omogućilo trenerima da budu opušteniji i bolje pripremljeni prije održavanja obuke na svakoj lokaciji.

Februar 2013. godine: 01.+02.->Trebinje; 06.+07.->Mostar; 08.+09.->Pale; 18.+19.->Glamoč; 22.+23.->Zenica

Mart 2013. godine: 06.+07.->Tuzla; 08.+09.->Brčko; 15.+16.->Doboj; 20.+21.->Banja Luka; 22.+23.->Bihać

Putem interneta, ukupno 650 polaznika (oko 400 žena i 250 muškaraca) prijavilo se za učešće u drugom modulu obuka. Kao što je sugerirano u prethodnom izvještaju (Modul I.), grupa kandidata koji su već učestvovali na prvom modulu imala je veći prioritet tokom faze odabira u odnosu na druge kandidate. Ostali kandidati su odabrani na osnovu kriterija 1) povezanosti s lokalnim nevladinim organizacijama ili opštinskim/općinskim institucijama, 2) iskustva u izradi i provedbi projekta i 3) roda. Na osnovu iskustva iz prethodnog modula (nedolazak odabranih učesnika na nekim lokacijama), ovaj put je odabrano 250 učesnika, od čega je 193 u konačnici prisustvovalo obukama.

U prosjeku 20 ljudi učestvovalo je na svakom od treninga, a potvrđeni broj učesnika je bio oko 25 i više za svaki od treninga. Ipak, u Glamoču je obuku pohađalo samo 12 učesnika. Većina učesnika su u ranim 20-tim godinama, mahom studenti ili absolventi (posebno u Trebinju, Banjoj Luci i Tuzli).

S oko 95%, velika većina učesnika su bili članovi NVO-a i nezavisni pojedinci, dok su ostatak predstavljali opštinske/općinske institucije.

Kratkoročni eksperti (KRE) pripremili su raspored obuka i prezentacija u saradnji s osobljem EUNYP projekta. Stručnjaci za realizaciju sva tri modula obuka su gđa. Emina Pašić i g. Ilija Trninić.

G. Behrooz Motamed-Afshari, viši kratkoročni ekspert, zadužen za izgradnju kapaciteta i drugih relevantnih aktivnosti u EUNYP projektu, prisustvovao je jednoj od obuka, zajedno s projektnom asistenticom gđom. Čvoro Majom, u periodu 20./21.03.2013. godine u Banja Luci, za potrebe evaluacije.

Sadržaj i metodologija

Drugi modul programa obuke usmjerio se na pružanje detaljnih informacija o tehnikama prikupljanja sredstava, pristupima i dostupnim izvorima finansiranja u zemlji, kao i metodama kako predstaviti organizaciju ili inicijativu potencijalnim donatorima. Štaviše, modul obuke elaborirao je neke elemente prijedloga projekta kao i osiguranje dovoljno vremena za izradu logičkog okvira (LFA), kao obaveznog koraka u fazi pripreme projekta (za domaće, jednako kao i međunarodne fondove).

Obuka je zamišljena kao kombinacija prezentacija, predavanja i praktičnih grupnih vježbi, s ciljem osiguravanja dovoljno teoretskog znanja i praktičnih alata za provedbu za učesnike. Radne grupe su radile pod brižnim vodstvom trenera, a prezentacije rada radnih grupa razmatrane su na plenarnim sesijama.

Svaka obuka je trajala dva dana, počevši sa sesijom koja je bila neka vrsta rezimiranja modula I., zbog očigledne potrebe za ovakvom vrstom uvoda, s obzirom na činjenicu da je bilo barem nekoliko novih učesnika koji nisu učestvovali u modulu I. (PCM trening). Radni primjeri korišteni tokom treninga bili su vezani sa zamišljenim projektima usmjerenim na jačanje i povećanje učešća mladih u procesima donošenja odluka - na lokalnoj razini, s posebnim naglaskom na pitanja zapošljavanja mladih. Ovakav fokus je izabrana zbog snažnog interesa učesnika tokom faze modula I.

Tokom prvog dana treninga, polaznici su dobili informacije o glavnim elementima „Pristupa logičkog okvira“ (LFA) na način korak po korak, koristeći matricu LFA kao vodeći alat za identificiranje hijerarhije ciljeva, ključnih vanjskih faktora i indikatora ostvarenja projekta na logičan način. Kroz jednostavne primjere i praktične aktivnosti, učesnici su vođeni kroz proces cijelog LFA tokom prvog dana.

Drugog dana predstavljene su različite informacije o pristupu donatorima i vrstama prikupljanja sredstava. Kroz aktivnosti simulacije, učesnici su mogli vidjeti različite faze donošenja odluka i razloge zašto neki projekti mogu dobiti više pažnje od drugih, unatoč naizgled istim kvalitetama i uslovima. Nakon toga, uslijedile su informacija o nezavisnim metodama prikupljanja sredstava koje nisu vezane za donatore, gdje učesnici dijele razna praktična iskustava o tome kako bi se prikupila sredstva za vlastite aktivnosti, osim „uobičajenih“ načina.

Na kraju obuke, prezentirane su korisne smjernice za finansiranje i učesnici su upoznati s novoobjavljenim „direktorijem donatora u BiH“. Na kraju obuke, dobili su CD s prezentacijama, kao i jedan broj odabranih priručnika o prikupljanju sredstava (u oblasti mladih) i izradu modela LFA.

Zapažanja

Program obuke je urađen u skladu s metodologijom koja je unaprijed dogovorena sa ključnim projektnim ekspertom, uz očekivane prilagodbe tokom rada ovisno o specifičnim zahtjevima svake od grupa, te ovisno o njihovom prethodnom iskustvu i sposobnost praćenja programa.

Grupe su ponovo bile **izuzetno heterogene**, sačinjene od učesnika sa različitim iskustvima, razinom poznavanja teme, ali činjenica da je većina učesnika u modulu 2. također pohađala modul 1. značajno je olakšala program obuke. Glavni izazov za trenera je dakle bio da osigura relevantne razine programa obuke koji će biti koristan za sve njih, bez gubljenja na kvaliteti programa. Na nekoliko mjesta, treneri su se suočavali s određenim **poteškoćama da održe ravnotežu** između grupa s izrazito različitim iskustvima, pogotovo u Trebinju i u Istočnom Sarajevu.

Učesnici su bili **posebno zainteresirani da saznaju više o donatorskoj zajednici** u zemlji, dostupnim nacionalnim fondovima, kao i o dostupnim alatima i tehnikama za uspostavu bilateralne komunikacije s donatorima.

Imajući na umu da su neki od njih aktivni u nevladinom sektoru već neko vrijeme, bilo je pomalo iznenađujuće saznati da je njihovo **znanje o mogućnostima finansiranja ili tehnikama prikupljanja sredstava dosta ograničeno** ili nikakvo. Većina njih su upoznati samo s glavnim ili najvidljivijim donatorima u zemlji. Osim toga, većina njih nije imala dovoljno informacija o dostupnim nacionalnim sredstvima, na različitim razinama, osim onih koji su dostupni na razini lokalnih zajednica (opštinski/općinski fondovi).

S obzirom na metodologiju, valja napomenuti da na žalost **nije bilo puno vremena na raspolaganju za detaljnije razmatranje LFA**. Stoga je odabrana metodologija, unatoč korištenju komplementarnih aktivnosti, bila prilično suhoparna i vjerovatno suviše teorijska pogotovo za učesnike s manje iskustva u identifikaciji i upravljanju projektima, a posebno za one koji nisu učestvovali u prvom modulu.

Nekoliko učesnika navodi da su učešćem u prvom modulu dobili **veliki „poticaj“ za prijavu za buduće projekte** ili su trenutačno u procesu uspostavljanja novih udruženja mladih. Treneri su se time suočili s novim okolnostima da pored zadatka provođenja obuke, također moraju odgovoriti na „nova“ pitanja učesnika vezana za prethodni modul i teškoće/probleme sa kojima su se suočili od tada. Međutim, nije bilo moguće procijeniti uspješnost podnositelja prijedloga projekta, jer je većina prijedloga bila u fazi evaluacije tokom realizacije Modula 2.

Odluka da se **lokacija obuke preseli** iz Travnika u Zenicu pokazala se izvrsnom zbog logističkih razloga i motivacije učesnika da prisustvuju Modulu II.

Evaluacija

Sve u svemu, obuke su ocijenjene kao izvrsne, a u upitnicima, bez obzira odakle dolaze, učesnici na vrlo „slikovit“ način navode da su i rad trenera, kao i izabrana metodologija, bili izuzetno dobri i zadovoljavajući. Sadržaj obuka u cilju daljnjeg jačanja organizacija koje se bave unapređenjem statusa mladih u BiH uglavnom je ocijenjen kao izuzetno relevantan i gotovo 100% učesnika navodi mogu na najbolji način koristiti ono što su naučili na obuci. Organizacija obuka također je ocijenjena kao vrlo zadovoljavajuća.

Sa menadžerske tačke gledišta, nije bilo većih ili ozbiljnih poremećaja kod operativnih zadataka tokom provedbe modula II.

Zaključci

Opšti dojam je da je znanje učesnika o raspoloživim sredstvima i tehnikama prikupljanja sredstava koje bi se moglo primijeniti na unaprjeđenje finansijske sposobnosti njihovih organizacija i bolju promociju aktivnosti izuzetno ograničeno. U nekoliko navrata, nije bilo posve jasno da li učesnici ne posjeduju dovoljno relevantnih informacija ili jednostavno **ne vjeruju da se novcu može pristupiti na transparentan i otvoren način** (pogotovo u diskusiji o dostupnim nacionalnim sredstvima).

Generalno, još uvijek **nisu pretjerano voljni razgovarati o potencijalnim političkim i društveno osjetljivim temama**, te se radije drže površine društveno i politički prihvatljivog diskursa ili su čak i defanzivni prema određenim donatorskim programima, jer „ih finansiraju politički vođene inicijative čiji je cilj promijeniti ili narušiti tradicionalne vrijednosti koje negujemo kao društvo“. U nekim navratima, bili su skloni **iznošenju unaprijed osmišljenih izjava** (čak i uz citiranje predsjednika Putina i novog zakona o stranim zastupnicima/agenatima protiv korisnika stranih fondova kao dokaza), bez stvarnog razmišljanja o potvrdi ili obrazloženju takvih teza.

Učesnici **nemaju dovoljno informacija** i znanja o institucionalnim rješenjima, omladinskim politikama i dostupnosti donatorskih programa, u pogledu finansiranja, jednako kao i u smislu mogućnosti učešća u postojećim inicijativama.

Vidljivo **poboljšanje motivacije nakon prvog modula obuka** rezultiralo je povećanim brojem dostavljenih prijedloga projekata i jačom motivacijom mladih aktivista da nastave sa svojim angažmanom.

Razina informacija i iskustava između regija izuzetno varira, te premda se u nekim mjestima mogu primijetiti izrazito kvalificirani učesnici, u nekim drugim je iskustvo, pogotovo u provedbi projekta, vrlo ograničeno.

Preporuke

Raspored obuka

Ovakav raspored obuka se pokazao prikladnijim i stoga se isti treba zadržati i za Modul III.

Lokacije

U Glamoču, obuku je pohađalo samo 12 učesnika od 20 odabranih. Iako su svi pokazali velik interes za temu obuka, bilo je očito svi od njih neće biti u mogućnosti ili imati interesa da koriste stečeno znanje u budućnosti. Stoga je odlučeno da se za treći modul ova lokacija obuka zamjeni za Drvar gdje se očekuje veća grupa učesnika.

Kontinuitet

Bilo je manje ponovnih prijava (iz Modula I.) za drugi modul nego je to očekivano. Ipak se ispostavilo važnim da je većina učesnika u modulu 2. također pohađala modul 1., što je povećalo šanse za uspostavljanje uže grupe s potrebnim vještinama koja može podržati aktivnosti predviđene u okviru komponenti 3. i 4. Stoga se isti pristup odabira treba primijeniti za modul III.

Uloga i vidljivost Komisije

U prethodnom izvještaju, radi bolje promocije Komisije, preporučeno je da predstavnici Komisije imaju aktivniju ulogu u okviru obuka. Nažalost, predstavnici i to istovremeno tri predstavnika Komisije posjetila su samo jedan trening (od 10), i to onaj koji je održavan u Banja Luci. Preporučeno je da se ovo koristi kao dobar primjer i poveća vidljivost tokom modula III., ali na više lokacija!

Regionalni fokus

Kao što je spomenuto u prethodnom izvještaju (Modul I.), razina znanja i sposobnosti da prate program obuke izrazito varira među regijama/mjestima, iz razloga različitih profila učesnika, kao i „regionalnog znanja“ i „iskustva“ o relevantnim temama za OCD/ mlade. Tokom provedbe modula III., regionalni fokus će imati presudnu ulogu jer će sav sadržaj, kao i očekivani ishod obuka, imati jasnu povezanost s ključnim prioritetima na lokalnoj razini.

Prilog 5. i 6. Analiza postojećih programa podrške Zajednice i struktura i Analiza modela programa Zajednice

Opšte informacije

Kako je utvrđeno u projektnom zadatku (TOR), prisutan je **nedostatak programskog pristupa u podrsci na svim razinama vlasti u unaprjeđenju položaja mladih** u BiH.

U tom smislu, a uzimajući u obzir budžetska ograničenja na svim razinama u BiH, **EU programi Zajednice** se smatraju jednim od najučinkovitijih alata u finansiranju projekata koji izravno doprinose **poboljšanju života mladih i adekvatnom rješavanju pitanja mladih u društvu.**

Projektni zadatak (TOR), sačinjen nekada 2009. godine, navodi da BiH **još uvijek nije percipirala direktnu korist od programa Zajednice** u cjelini, uključujući i one projekte koji se **izravno ili**

neizravno bave mladima, s obzirom na izuzetno **ograničenu provedbu programa Zajednice** u BiH. Kao što je navedeno u TOR-u, razlog tome je mahom **neprepoznavanje koristi** koje mogu proizaći iz učešća u takvim programima, kao i **nedostatak odgovarajućih struktura u BiH**.

Iz tog razloga Komponenta 3. EUNYP projekta predviđa da se **identificiraju i povežu** uloga Komisije i drugih aktera u oblasti mladih u BiH s koordinacijom **EU programa Zajednice koji izravno ili neizravno utječu na mlade ljude**. Cilj će biti da se sa tehničke tačke gledišta pokaže **kako lokalne zajednice na najbolji način mogu učestvovati u postojećim i budućim EU programima** dostupnim za BiH, kao i da se **poveća prepoznavanje koristi za mlade u tom pogledu**.

EUNYP projekat ima za cilj postizanje **tri ključna koraka**:

1. Analiza postojećih EU programe podrške Zajednice i struktura

Analiza svih **relevantnih aktera**, njihovih **sinergija i preklapanja**, razine **komunikacija i saradnje** kako bi se mapirale njihove **aktivnosti i veze**, što će omogućiti izradu i prijedlog modela na daleko učinkovitiji način, uzimajući u obzir **način djelovanja svake od struktura i/ili aktera**, njihovih ciljeva, te potencijala.

2. Analiza modela programa Zajednice

Sveobuhvatna analiza programa Zajednice koji se već provode u EU i regiji. Na taj način, naglasiti će se najučinkovitiji modeli za provedbu programa Zajednice, kako u pogledu dizajna, tako i provedbe, monitoringa i evaluacije.

Glavni ciljevi analize su:

- ispitati **postojeće programe Zajednice u EU** i regiji (popis najistaknutijih programa Zajednice sa izravnim ili neizravnim naglaskom na mlade, podržane aktivnosti, postignuti rezultati, itd);
- ispitati **postojeće programe Zajednice u zemlji** (popis programa Zajednice i sektora kojima se ti programi bave u zemlji);
- identificirati **potencijalna područja na koja će se usmjeriti programi Zajednice** u Bosni i Hercegovini.

3. Priprema novih modela

Na temelju rezultata iz navedenih aktivnosti, TA tim će pripremiti i elaborirati najmanje **tri moguća modela programa Zajednice** uključujući **okvir rezultata i analizu rizika** svakog od modela u bliskoj saradnji sa Komisijom BiH.

Ovaj dokument rezimira rezultate prvog i drugog koraka: **I) Analiza postojećih struktura** i **II) Analiza modela programa Zajednice**.

I) Analiza postojećih EU programe podrške Zajednice i struktura - Bosna i Hercegovina

Postojeće strukture u oblasti mladih

Okruženje aktera u oblasti mladih

Okruženje aktera i odnosi u oblasti mladih u cijeloj BiH mogu se sažeti u sljedeće: „Komplikovano je!“

Dakle, ko je ovdje prisutan?

1. Mladi ljudi na prvi pogled!

S procijenjenih 950.000 stanovnika u dobi od 15 i 29 godina, mladi ljudi čine oko četvrtine ukupnog stanovništva u Bosni i Hercegovini (BiH).

Troje od četvero mladih ljudi je nezaposleno! Sa stopom **nezaposlenosti mladih** iznad 57%, BiH bilježi jednu od najvećih stopa nezaposlenosti mladih i u cijeloj Europi, što znači da se ova grupa u društvu i dalje suočava s nevjerovatnim ekonomskim i socijalnim barijerama u pokušaju integriranja na domaće tržište rada. Obrazovni sistem u Bosni i Hercegovini nije u potpunosti prilagođen da zadovolji potrebe tržišta. Manje od polovine svih zaposlenih ispod 29 godina starosti uspijeva pronaći posao u oblasti za koju su se školovali, a što dovodi do visoke stope migracije mladih iz zemlje.

Mladi ljudi u Bosni i Hercegovini pate od **kriza povjerenja**, dok očito gube vjeru da im društvo može pružiti bilo kakvu priliku za uspjeh. U tom smislu, pitanje „identiteta“ u bh. strukturi koja, kao rezultat Dejtonskog mirovnog sporazuma, podržava paralelne živote s vrlo niskom razinom mogućnosti za interakciju pod istim „krovom“, ima izuzetno zbujujuću ulogu procesu razvoja građanstva kod mlade osobe.² Ovom problemu se navodno posvećuje najmanje pažnje kada je u pitanju prioritizacija i socijalno programiranje na svim razinama zbog političke situacije i nedostatka ma koliko narušenog jedinstvo.

Građanski angažman među mladima je izuzetno nizak. Prema istraživanju UN-a,³ zabrinjavajućih 97% mladih vjeruje da nemaju **nikakvog ili vrlo malo utjecaja na važne odluke** u lokalnoj zajednici, a 99% vjeruje isto to vezano za vlastiti utjecaj u političkim organizacijama ili NVO-ima. Mladi u ruralnim područjima, bez pristupa mogućnostima koja se nalaze u urbanim područjima, suočavaju se sa znatnim problemima izolacije i marginalizacije kod smislenog učestvovanja u njihovim zajednicama.

Slabe formalne obrazovne kvalifikacije ili nedostatak bilo kakve kvalifikacije vodi do **socijalne isključenosti i siromaštva** mladih ljudi zajedno sa svim ostalim rizicima koji prate ove probleme, te zatvara krug nedovoljne razvijenosti u zajednici. Kada završe školovanje, mladi shvataju da ne mogu naći posao, što dovodi do obeshrabrenja, apatije i socijalne isključenosti. Na vrlo specifičan način, isto se odnosi i na osjetljive kategorije stanovništva, kao što su Romi, osobe s invaliditetom ili mladi ljudi iz siromašnih porodica. Jedna četvrtina mladih u dobi između 16 i 24 živi u kućanstvima u kojima su ukupna prosječna mjesečna primanja daleko ispod prosječnog prihoda ukupne populacije. Samo 7% mladih ljudi koji žive u kućanstvima s niskim primanjima dobivaju određeni iznos socijalne pomoći.

Naravno, to nisu jedini problemi sa kojima se mladi ljudi suočavaju danas u BiH. Studija, odnosno izvještaj GIS-a iz 2008. godine o Stanju mladih⁴, nakon čega je uslijedilo istraživanje UN-a⁵ s ciljem ažuriranja navedenog izvještaja, naglašavaju činjenicu da se **mladi ljudi u BiH suočavaju s različitim izazovima koji utječu na različite aspekte njihovog života**, počevši na obrazovanja i nedostatka radnih mjesta na tržištu rada pa sve do nedovoljne socijalne zaštite i životnog standarda. Međutim, glavni problem je **nezaposlenost**, kojeg prate pitanja **stambene**, te **socijalne i ekonomske ovisnosti**.

Čini se da je najveći problem kod praktične provedbe preporuka spomenutog istraživanja sama činjenica da **kada je riječ o mladim ljudima, toliko je mnogo stvari koje treba mijenjati u BiH**, što zahtijeva intervenciju na mnogim razinama, počevši od zakonodavstva, pa dalje do nižih razina koje će provoditi potrebne i željene promjene, te rješavati višestruke (građanske, političke, ekonomske, socijalne i kulturne) potrebe mladih.

Jedno od najvažnijih pitanja je pitanje finansijskih sredstava potrebnih za uvođenje značajne promjene u živote mladih ljudi u BiH, odnosno kako osigurati sredstva za realizaciju tih promjena.

² Centar za kulturni i socijalni popravak, Banja Luka: „Construction of National and Ethnic Identities Among Youth in Bosnia and Herzegovina“ (Etnički i državni identitet kod mladih u Bosni i Hercegovini), Banja Luka 2011. godine – više informacija dostupno [OVDJE](#).

³ UN Program zapošljavanja i zadržavanja mladih (YERP): „Glasovi mladih – Istraživanje mladih u BiH“ / „Voices of Youth – Survey on Youth in BiH“, BiH 2012. godine - više informacija dostupno [OVDJE](#).

⁴ GTZ, Mladi ljudi trebaju omladinsku politiku / Young People Need a Youth Policy!, Konačni izvještaj pripremljen za izradu Omladinske politike BiH, 2008. godina

⁵ UN Fond za ostvarivanje MRC, Istraživanje mladih BiH, 2012. godina - http://www.undp.ba/upload/publications/VoY%20ENG_web.pdf

2. Akteri i strukture s nadležnostima u oblasti mladih

2.1. Tijela javne uprave

Organizacijska struktura institucija vlasti koje su izravno ili neizravno zadužene za pitanja mladih na svim razinama u BiH je relativno složena i često nije pretjerano međusobno povezana. Većina nadležnosti za pitanja mladih je na entitetskim razinama Republike Srpske (RS) i Federacije BiH (FBiH), kao i Distrikta Brčko, dok većina institucija na razini BiH koje se bave mladima izravno ili neizravno ima savjetodavnu funkciju. Trenutno ne postoji koordinirani niti usklađeni opšti razvoj, barem službeno, na razini BiH u području rada s mladima.

Opšta politička kultura odražava nasljeđe pristupa odozgo ka dole, te stoga ograničenu prirodu kreiranja politika. Dok se obrasci razlikuju po entitetima, ipak ostaje činjenica da mladi ljudi, generalno, i nevladine organizacije koje rade u ovoj oblasti, nisu strateški uključene u proces donošenja politika i programiranja, te stoga imaju neadekvatna sredstva za pristup službenim informacijama ili da utječu i uključe se u proces.⁶

Dva entiteta u zemlji, Federacija (FBiH) i Republika Srpska (RS) su na različitim razinama kada je riječ o razvoju omladinskih politika i strategija mladih. RS ima ministarstvo za pitanja mladih, zakon o mladima, akcioni plan za mlade (i budžet!) i nacionalni savjet mladih. FBiH je usvojila Zakon o mladima 2010. godine, a Federalno ministarstvo kulture i sporta formalno ima nadležnost za koordinaciju pitanja mladih u FBiH. Trenutno je u proceduri zakon o preimenovanju Federalnog ministarstva u Ministarstvo kulture, sporta i omladine FBiH.

FBiH ima izrazito fragmentiran i interno podijeljen sektor mladih bez gotovo ikakvih postojećih institucija na razini entiteta i bez cjelovite i inkluzivne politike za mlade. Od usvajanja Zakona o mladima, započeo je proces formiranja općinskih vijeća mladih, koji će se koristiti piramidalnim pristupom spajanja, preko kantona do entitetske razine, odnosno Vijeća mladih FBiH.

Informacije u nastavku obuhvataju uglavnom ključne institucije na razini BiH, entiteta i Distrikta, a koje na temelju potreba opisanih u dijelu 1.1., **imaju /ili mogu imati izravne/neizravne nadležnosti u oblasti podrške Zajednice i programa u oblasti mladih.**

2.1.1. Tijela na razini BiH:

Ministarstvo civilnih poslova

Komisija pod nadzorom Sektora za nauku i kulturu

Na razini BiH, unutar struktura Savjeta/Vijeća ministara BiH, *Komisija za koordinaciju pitanja mladih u BiH* (Komisija), kao stalno tijelo pri Ministarstvu civilnih poslova BiH, jedino je značajno tijelo zaduženo za koordinaciju pitanja mladih u BiH. Komisija se sastoji od vladinog predstavnika svakog od entiteta i Distrikta Brčko, kao i izabranih predstavnika nevladinih organizacija.

Komisija je suočena s nizom faktora koji otežavaju ostvarenje njene uloge. Između ostalog, to se odnosi i na činjenicu da su do sada svi naponi za provedbu multisektorskog pristupa, a time i povezivanje vladinih organizacija odgovornih za sektorske omladinske politike, bili neuspješni. Federalno ministarstvo kulture i sporta (FMKS) koje je formalno zaduženo za pitanja mladih ima *stvarnu* nemogućnost obavljanja dodijeljenih dužnosti, imajući na umu da se još uvijek čeka na Smjernice za sistematizaciju Ministarstva, koje uključuju nova radna mjesta za novoosnovani odjel za mlade, a što ozbiljno ometa komunikaciju s Komisijom.

Glavni zadaci Komisije

Komisija je u principu zadužena za definiranje temeljnih okvira nacionalne omladinske politike i koordiniranje aktivnosti svih aktera koji su značajni za promoviranje i zaštitu uloge i položaja mladih u BiH. Njihov fokus je stoga na unaprjeđenju uslova života mladih i međunarodnom zastupanju problema mladih u BiH.

⁶ <http://www.cespi.it/COMPART/Toward%20a%20new%20partnership.pdf>

Komisija predlaže Savjetu/Vijeću ministara BiH svoj godišnji plan i program na usvajanje, te podnosno polugodišnji izvještaj o radu.

Uključenost u nacionalne i/ili EU programe Zajednice:

Komisija do sada nije bila izravno uključena u provedbu nacionalnih i EU programa Zajednice koji se izravno ili neizravno bave mladima. U nekim rijetkim slučajevima, ali do sada ne na razini EU, članovi su bili angažirani kao savjetnici u proces identifikacije novih programa ili odluka o finansiranju u ovoj oblasti.

Ostale institucije na razini Savjeta/Vijeća ministara BiH

Postoji još nekoliko institucija na razini Savjeta/Vijeća ministara BiH koje uglavnom imaju neizravne kompetencije u oblasti mladih, odnosno srodnim oblastima:

Agencija za rad i zapošljavanje BiH

Sektor za rad, zapošljavanje, socijalnu zaštitu i penzije/mirovine, Ministarstvo za socijalna pitanja

Web stranica: <http://arz.gov.ba>

Agencija je osnovana 2003. godine kao samostalna upravna organizacija u okviru institucija Bosne i Hercegovine, sa **nadležnostima za konsultovanje i savjetovanje** u oblasti rada i zapošljavanja, na domaćoj i međunarodnoj razini.

Agencija provodi različite analize u sektoru zapošljavanja i koordinira aktivnostima i na domaćoj i međunarodnoj razini u oblasti zapošljavanja, a koje su u interesu Bosne i Hercegovine, te saraduje s entitetskim zavodima za zapošljavanje i Zavodom za zapošljavanje Brčko distrikta u njihovoj provedbi, uključujući i oblast rada s mladima. Međutim, nema posebnog odjela unutar Agencije kao takvog koji je isključivo nadležan za mlade.

Direkcija za ekonomsko planiranje BiH

Odjel za koordinaciju pripreme, M&E razvojnih dokumenata i analiza socijalne isključenosti

Web stranica: <http://www.dep.gov.ba>

Savjet/Vijeće ministara je još 2006. godine formiralo Direkciju za ekonomsko planiranje kao stalno tijelo odgovorno za planiranje razvojnih politika. DEP je **savjetodavno tijelo u oblasti planiranja socioekonomskog razvoja**, a pored drugih oblasti, ima neizravne kompetencije u oblastima vezanim za mlade, te je zaduženo za monitoring i pripremu dugoročnih i kratkoročnih planova u socioekonomskom polju.

Direkcija za evropske/europske integracije BiH

Sektor za koordinaciju pomoći od strane EU

Web stranica: www.dei.gov.ba

Direkcija za evropske/europske integracije (DEI) je stalno, nezavisno i **stručno tijelo** Savjeta/Vijeća ministara Bosne i Hercegovine (BiH). DEI je odgovoran za cjelokupnu koordinaciju procesa integracija BiH u EU. Kao takva, Direkcija vrši nadzor i pruža podršku učešću BiH u programima EU, kroz blisku saradnju i podršku nadležnim resornim institucijama. Podrška do sada uključuje pružanje tehničkih savjeta, izradu informativnih materijala i izgradnju kapaciteta za upravljanje institucijama i potencijalnim podnosiocima prijedloga.

Nadalje, DEI je koordinator BiH za programe Zajednice, pomaže prikupljanje informacija i kontakata s različitim službama Komisije koje su odgovorne za programe Zajednice, ovisno o području/sektoru. Jedinica u okviru Sektora za koordinaciju pomoći od strane EU pri DEI-ju bavi se programima Zajednice.

U prilog učešću BiH u odabranim politikama EU, u skladu s Lisabonskom strategijom, Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, te Strategiji Europa 2020., DEI je trenutno (april 2013. godine) u procesu unapređenja rada kroz pružanje prilagođenih organiziranih obuka/radionica institucijama i potencijalnim aplikantima na različite programe EU kao što su MEDIA i Creative Europe (bivši CULTURE), Cjeloživotno učenje, Mladi na djelu YIA, kao i PROGRESS. Načelno, svaki od gore

navedenih EU programa Zajednice bavi se mladima izravno ili neizravno kao posebnom ciljnom grupom.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH

Sektor za dijasporu

Ministarstvo je osnovano u aprilu 2000. godine, a između ostalog, odgovorno je i za promociju i zaštitu osobnih i kolektivnih ljudskih prava i sloboda, razvoj i provedbu aktivnosti za ispunjavanje obaveza u pogledu pristupanja BiH u euroatlantske integracije, posebno aktivnosti koje omogućuju provedbu Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama i njezinim Protokola, te uspostavljanje Agencije za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine.

Neki od aktivnosti Ministarstva, a koje su relevantne za mlade, vezane su za **stambene** probleme, s posebnim naglaskom na povratnike, kao i raseljene osobe.

2.1.2. Tijela javne upravne s nadležnostima u oblasti mladih na entitetskoj razini

Većina ustavnih nadležnosti u oblasti mladih i pitanja mladih su na razini entiteta Republike Srpske (RS) i Federacije BiH (FBiH), kao i Brčko distrikta. Predstavnik iz svakog entiteta je član Komisije na državnoj razini, dok Brčko distrikt zastupa član nevladine organizacije.

Republika Srpska

Ministarstvo porodice, omladine i sporta RS

Resor za omladinu

Resor za omladinu pri Ministarstvu je za sada jedino tijelo uprave u RS s izravnim nadležnostima u oblasti mladih. Postoji od 1998. godine i obuhvata sljedeća područja:

- a. Razvoj omladinskih politika, monitoring i istraživanje u oblasti mladih;
- b. Učestvovanje u izradi zakona, propisa i drugih akata vezanih za mlade;
- c. Saradnja s nevladinim organizacijama u oblasti rada s mladima;
- d. Podrška mobilnost mladih i međunarodna saradnja;
- e. Poboljšanje društvenog statusa mladih u RS.

Nacionalni grantovi na razini RS koji se izravno ili neizravno bave mladima:

Za 2013. godinu, Ministarstvo porodice, omladine i sporta je izdvojilo 1.380.000 KM za različite aktivnosti. Grantovi uključuju oblasti kao što su podrška za opšte projekte mladih u javnim i obrazovnim institucijama, međunarodna saradnja i mobilnosti mladih, promocija i razvoj omladinskih organizacija u cjelini, te posebno u ruralnim područjima. Sa predviđenih 1.000.000 KM, najveći dio ukupnog iznosa ipak je rezerviran za stambene programe.

Mali dio preostalog dijela koristi se za vlastite aktivnosti, dok se ostatak nudi u formi granta putem javnog poziva. Poziv, koji je sada unaprijeđen u odnosu na prethodne, jasno zahtijeva da predložene aktivnosti moraju biti u skladu s prioritetima Akcionog plana omladinskih politika RS. Posljednji poziv (objavljen 2012. godine) sadrži skup opštih kriterija za sve kandidate, te posebne kriterije za one koji se prijavljuju za iznose preko 20.000 KM koji su uglavnom rezervirani za takozvane tradicionalne i ponovljene aktivnosti mladih, kao što su godišnji ljetnih kampovi za mlade.

Gdje je to moguće, Ministarstvo pokušava unaprijediti transparentnost i komunikaciju s NVO i sektorom mladih, kroz npr. otvaranje facebook stranice i liste email adresa. Međutim, ograničene mogućnosti i donekle stroga birokratska pravila ne dopuštaju uvijek mnogo fleksibilnosti. Na kraju, sve to uvelike ovisi o individualnim naporima i motivaciji osoblja, umjesto sistemskog i institucionaliziranog pristupa. Procedura odabira projekata za dodjelu bespovratnih sredstava navodno nije najjasnija i vjerovatno je suviše složena za manje iskusne nevladine organizacije, što negativno utječe na komunikaciju kao takvu. Učešće članova Omladinskog savjeta RS (krovno udruženje mladih) u odlučivanju smatra se jednom od mjera uključivanja korisnika u proces.

Kao što je definirano Zakonom o omladinskom organizovanju, omladinske organizacije koje su korisnici budžeta Republike Srpske za provedbu programa definiranih omladinskih politika Republike

Srpske dužni su dostaviti svoje programe Ministarstvu porodice, omladine i sporta najkasnije do 1.10. svake godine. Na temelju tih godišnjih planova dostavljenih za sljedeću godinu, Ministarstvo priprema vlastiti godišnji plan i budžet u skladu s predloženim programima i prioritetima omladinskih politika koji treba biti odobren od strane Vlade. Ministarstvo sufinansirana organizacije, a aktivnosti se organiziraju u partnerstvu s Ministarstvom.

Pored gore navedenih sredstava, postoji nekoliko drugih grantova i fondova koji se izravno i neizravno bave mladima kroz 15 drugih ministarstava koja su uključena u provedbu Akcionog plana omladinskih politika, što uključuje brojna druga područja, npr. opšte i posebne stipendije preko Ministarstva prosvjete i kulture i Ministarstva nauke i tehnologije, ali i ulaganja u mlade poljoprivrednike (npr. obuka i osposobljavanje) u ruralnim područjima kroz sredstva Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. U oblasti zapošljavanja mladih i zapošljivosti, nekoliko velikih projekata (i fondova) provedeno je tokom 2012. godine (ili još uvijek traju) posredstvom Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite.

EU programi Zajednice:

Resor omladine pri Ministarstvu do sada nije bio korisnik niti je izravno upravljao EU grantom, ali je npr. bio partner sa NVO Omladinski komunikacijski centar (OKC) po prvi puta u okviru projekta koji finansira EU (EIDHR), s ciljem podrške i razvoja održivih mehanizama za provedbu Zakona o volonterstvu u Republici Srpskoj, na lokalnoj i entitetskoj razini. U tom pogledu, snažno su uključeni u sve aktivnosti, a jedan od rezultata je trenutačno razmatranje daljeg finansiranja volonterskih aktivnosti. Nadalje, Ministarstvo je otvoreno za saradnju i povezivanje s nevladinim organizacijama u okviru većih grant projekata koji se izravno odnose na mlade. U nekim slučajevima, također nude mogućnost da u cijelosti ili djelimično osiguraju obavezu korisnika za sufinansiranje.

Federacija BiH:

Federalno ministarstvo kulture i sporta

“Centar za mlade”

Vodeće tijelo javne uprave s izravnim kompetencijama u oblasti mladih na razini FBiH je Centar za mlade, koji djeluje kao upravna jedinica u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta.

Uspostavljen je u cilju obavljanja poslova koji se odnose na saradnju sa mladima u domenu kulture i sporta, između ostalog, praćenje realizacije postojećih programa u ovoj oblasti i iznalaženje novih formi kulturnog (i sportskog) angažmana mladih; specifične mjere u cilju sprečavanja i borbe protiv alkoholizma i narkomanije, briga i motiviranje mladih za ostanak u domovini i repatrijacija mladih.

U tom smislu Centar za mlade saraduje sa drugim federalnim ministarstvima, nevladinim organizacijama i institucijama koje se bave pitanjima mladih, saraduje sa nadležnim kantonalnim organima i tijelima, vrši i druge poslovi u cilju zaštite interesa mladih. Međutim, rad Centra se često doživljava kao ne baš kompetentan, zbog nedostatka ljudskih resursa i relevantnih kapaciteta, što je također razlog zašto je opšte komunikacija s nevladinim organizacijama i drugim zainteresiranim akterima prilično nezadovoljavajuća i manje učinkovita.

Federalno ministarstvo kulture i sporta je unazad otprilike dvije godine rezerviralo godišnji budžet (oko 300.000 KM) kao podršku projektima za mlade i specifičnim mjerama u oblasti mladih i izrade politika. Zbog nepostojanja jasne strategije i plana politike na federalnoj razini, to je učinjeno na temelju nekih formalnih kriterija i niza široko opisanih prioriteta. Međutim, navodi se iz perspektive potencijalnih korisnika da procedura nije jasna niti je dobro iskomunicirana s potencijalnim korisnicima.

Ostala tijela javne uprave izravno uključena u oblast omladinskih politika:

Kao u RS-u, pored navedenih sredstava, postoji i drugi grantovi i sredstva koja se izravno i neizravno tiču mladih, preko drugih ministarstava. Opseg ovog istraživanja ne dopušta dalju razradu svakog

dostupnog granta i fonda. Uz dostupne stipendije i grantove putem Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta podržava, između ostalog, sljedeće: a) natječaj za najbolji poslovni plan od strane studenata Ekonomskog fakulteta, b) stipendije za studente koji imaju interesa za poduzetništvo c) grant za poticaj poduzetništvu mladih. Zbog nedostatka strategije holističke politike i međusektorskog pristupa, sredstva se uglavnom temelje na internim odlukama i prioritetima.

Na kantonalnoj razini:

Za sada postoji nekoliko specifičnih tijela (savjetodavnih, upravnih) na kantonalnoj razini, kao što su Savjetodavni odbora mladih predsjednika Vlade Zeničko-dobojskog kantona i Kantonalnog Ministarstva obrazovanja, nauke i mladih, koji imaju specifične programe pomoći mladim ljudima.

Uredi premijera Kantona Sarajevo i Unsko-sanskog kantona imaju radno mjesto savjetnika za pitanja mladih; neki članovi Predsjedništva BiH imaju takve savjetnike, a takvi savjetnici često mogu biti poveznica s mladima i organizacijama mladih, a time i lobirati za mlade kod službenog savjetovanja.

Brčko distrikt

Odjel za stručna i administrativna pitanja

Pododjel za podršku lokalnim zajednicama i udruženjima građana

Najvažnije tijelo s određenim nadležnostima u oblasti mladih u Brčko distriktu je Pododjel za podršku lokalnim zajednicama i udruženjima građana u okviru Odjela za stručna i administrativna pitanja. U ovom pododjelu, službenik za mlade je zadužen za pitanja mladih, te blisko saraduje sa Skupštinom Brčko distrikta koja ima ovlaštenja nad zakonodavnim pitanjima kao što su zakoni i politike relevantni za mlade, te Ured gradonačelnika koji ima opšti interes za pitanja mladih.

Navedeni pododjel upravlja godišnjim grantom za NVO i mlade (2013. godina oko 50.000 KM) koji se raspoređuje putem javnog poziva na koji se mogu prijaviti nevladine organizacije s projektnim idejama. No, kada je riječ o planiranju, prioritetima, donošenju odluka, praćenju i izvještavanju po ovom grantu, navodi se da je komunikacija sa udruženjima usmjerenim na mlade i organizacijama mladih nezadovoljavajuća i slaba. Osim toga, od 2007. godine, odjel osigurava godišnja grant sredstava za „Mrežu kluba mladih“ (projekat PRONI Brčko) gdje 26 klubova mladih godišnje dobiva 3,000 do 5,000 KM.

2.1.3. Lokalni/opštinski organi uprave s nadležnostima u oblasti mladih

Opštinski/općinski službenici za mlade, komisije/odbori i savjetnici

U cjelini, a na opštinskoj razini postoje tri različita pristupa kako bi se omogućilo učešće mladih u odlučivanju:

Uz sve veći broj (oko 90) **službenika za mlade** (državni službenici zaduženi za pitanja mladih, između ostalog, koji su prošli određeni plan i program) može se uspostaviti značajna veza između lokalne uprave i lokalnih udruženja mladih. Uspostavljanje ove pozicije je navodno već imalo pozitivne učinke u pravcu promjena u lokalnoj zajednici i izradi lokalnih omladinskih strategija.

U nekih drugih 100-130 opština/općina (oko 80% svih opština/općina u BiH) postoje posebna tijela koja se nazivaju „**komisije**“ ili „**odbori mladih**“, a koja djeluju unutar općinskih vijeća/skupštine opštine i imaju određena ovlaštenja u omladinskom sektoru. U nekim slučajevima ovaj zadatak provode lokalne NVO. Iako ovo izgleda kao da se pozitivan pristup za uspostavljanje minimalnih osnova za učešće, tijelima nedostaju potrebne kompetencije, te im stoga trebaju jasne smjernice i odgovarajuća obuka kako bi se povećala njihova učinkovitost.

U nekoliko manjih opština/općina i gradova postoji još jedan oblik mogućeg učešća, i to kroz tzv. „savjetnike za donositelje odluka“, što je oblik koji se realizira kroz osnivanje savjetodavnih odbora mladih. Premda su njegove aktivnosti regulisane strogim pravilima u radu, njihov zadatak je da vlastima prenose savjete i stavove mladih. Međutim, česte su kritike da budući da ova grupa nije toliko iskusna u lobiranju i zagovaranju, razina njihovog učešća se možda graniči sa simboličnom, umjesto stvarnog učešća.

Omladinske strategije i relevantni fondovi/grantovi na opštinskoj/općinskoj razini

Na opštinskoj razini, prisutna je rastuća tendencija usvajanja opštinskih/općinskih strategija za mlade, koji su podržane od strane lokalnih skupština putem budžetskih sredstava manje i srednje veličine. Trenutno je oko 71 opština/općina od ukupno 150 izradilo svoje strateške planove, u mnogim slučajevima na temelju standardnog formata i procedure predviđene od strane udruženja KULT, a oko 66 je osiguralo određeni budžet za podršku planu.⁷

Budžet koji je dostupan za mlade i aktivnosti koje su vezane za mlade značajno se razlikuje od grada do grada u rasponu od 20,000 do 200,000 KM godišnje, te mahom ovisi o 1) prihodima, 2) jačini lobija mladih u tom gradu/mjestu. Grantovi koji se nude NVO-ima mladih i onima koji se bave mladima obično su koncipirani na temelju strategije, ali praksa pokazuje da procedura dodjele sredstava nije uvijek jasna kao što bi trebao biti!

Ipak, još uvijek velik broj lokalnih vlasti u BiH nema svoje strategije za mlade, a kamoli budžet, zbog čega su lokalne zajednice uvelike ovisne o reformama koje se provode na višim razinama vlasti u gotovo svim značajnim područjima relevantnim za mlade.

Do sada, strateški razvoji na lokalnoj/opštinskoj razini su bili vrlo obećavajući, te mogu poslužiti kao dobar primjer za dalji razvoj politika na drugim razinama u BiH. Ali to, naravno, zahtijeva veću spremnost na predanost i saradnju, što je očito jedna od glavnih prepreka kada je riječ o razvoju politika na višim razinama u BiH.

Na osnovu istraživanja Ministarstva porodice, sporta i omladine RS o „Percepcijama položaja mladih na lokalnom nivou“ iz maja 2013. godine ...

- 26 opština (od ukupno 63) usvojilo dokument omladinskih politika (zakonska obaveza)
- 41 opština ima Komisiju za mlade (zakonska obaveza)
- 28 opština ima službenika za mlade
- 26 opština ima Registar mladih (zakonska obaveza)
- 16 opština ima lokalne Savjete mladih
- 32 opštine imaju prostor namijenjen mladima i omladinskim aktivnostima (zakonska obaveza)
- 47 opština usvojilo strategiju/politiku o volontiranju

2.2. NVO koje su fokusirane na mlade i organizacije mladih u BiH

Krajolik civilnog društva u Bosni i Hercegovini nastavlja se širiti s hiljadama do sada registriranih udruženja i neprofitnih organizacija, što predstavlja široku lepezu interesa, uključujući pružanje usluga, kulturu i rekreaciju, samopomoć, ljudska prava i javno zagovaranje kao i organizacije mladih. Iako su mnoge od njih izrazito neformalne, često jednokratne grupe u zajednici, postoji sve veći broj visoko kompetentnih udruženja posvećenih razvoju zajednice i osiguranju izgradnje kapaciteta na lokalnoj razini.

Prema Zakonu o udruženjima mladih kako u RS, tako i u FBiH, NVO koji se bave mladima trebaju dokaz da 2/3 njihovih članova, kao i upravno tijelo, čine mladi između 15 i 30 godina. Organizacija koja formalno ne ispunjava te kriterije ali se jasno bavi pitanjima mladih (kao definirane prioritetne ciljne grupe) naziva se „organizacija za mlade“ ili drugim riječima nevladina organizacija usmjerena na

⁷ mladi.org/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=41%3Avijea-mladih&download=215%3Apolitika-prema-mladima-bih-april-2012&lang=ba

mlade. Na njih se primjenjuje Zakon o nevladinim organizacijama sa većim zahtjevima i obavezama. Dvije velike organizacije OKC i KULT obje imaju status „organizacije za mlade“ na razini BiH. Brčko distrikt nema ni zakon niti strategiju za mlade, niti definiranu dobnu grupu.

Prema podacima KULT-a, na osnovu samoizvještavanja, procijenjeni broj postojećih aktivnih organizacija mladih (i usmjerenih na mlade) je oko 250-300. Najveća baza podataka omladinskih organizacija u BiH dostupna je na www.mladi.info, gdje je evidentirano oko 310 (predma velika većina nije finalizirala svoj profil) omladinskih organizacija, od čega nije jasno koliko su one zapravo „aktivne“.

Ministarstvo za omladinu RS izvještava o 87 udruženja mladih i 66 organizacija za mlade na razini RS od kada su od organizacija zatraženi novi registracijski dokumenti u skladu s Pravilnikom (usvojen 2012. godine). Imajući u vidu da proces još uvijek traje, do kraja ove godine očekuje se još registracija.

Većina organizacija mladih i usmjerenih na mlade bavi se pitanjima kulture, ljudskih prava, slobodnog vremena (uklj. projekte mobilnosti), zdravlja, mjera vezanih za prevenciju ovisnosti kroz različito razumijevanje rada s mladima. Iako velik broj udruženja navodi da se bave npr. pitanjima zapošljavanja mladih, u stvari ima vrlo malo dokaza da se time bave kao prioritetnom temom.

Osim vrlo malog broja nevladinih organizacija koje djeluju na svim razinama u BiH, većina organizacija mladih imaju lokalni karakter, što znači da djeluju u jednoj ili nekoliko susjednih opština. Većina njih se temelji na volonterskom radu, a značajan broj je razvijeni kroz podršku i aktivnosti međunarodnih organizacija koje djeluju u BiH, a mnogi od njih su, također, ovisne o donatorima što ima svoje loše strane kada je u pitanju održivost, učinkovitost i upornost. Vrlo malo organizacija je finansijski samoodrživo, kao što je SHL koji ima vlastiti inovativni mehanizam finansiranja.

Komunikacija i partnerstvo između nevladinih organizacija mladih, kao i sa tijelima javne uprave

Iako postoji znatan broj različitih interesnih grupa i aktera uključenih u sektor mladih, **međusobna povezanost i komunikacija** između njih uglavnom se temelji na sporadičnim aktivnostima, a ne na specifičnoj i održivoj strategiji, što je relevantno i za nevladin sektor, jednako kao i državne institucije.

Veći NVO-i koji su usmjereni na mlade naizgled ne traže izravnu saradnju i podršku unutar samog sektora, već djeluju sa sve većom tendencijom posrednika za manje organizacije. Postoji nekoliko mreža mladih uspostavljenih uz pomoć npr. OIA, hCa, OKC, KULT ili PRONI Brčko, s različitim razinama aktivnosti i tematskog fokusa na lokalnoj, entitetskoj i razini BiH, koji služe uglavnom kao dobri kanali za unutarnje i vanjske komunikacije unutar samog sektora mladih i prema javnosti i vlastima. Omladinski savjet RS, krovna organizacija mladih, jedan je od glavnih partnera za saradnju sa Ministarstvo za omladinu RS, s kojima su potpisali memorandum o saradnji.

Povećana potražnja donatorskih zajednica za stvaranjem mreža i konzorcija svakako pozitivno utječe na poboljšanje saradnje na različitim razinama u BiH. Međutim, trend pokazuje da često jedno veliko udruženje (često iskusna organizacija za mlade) preuzima ulogu podnositelja zahtjeva i organizatora, dok manja lokalna organizacija služi kao „vježbenik“ u svom statusu partnera. U mnogim slučajevima, pravo partnerstvo nije ni pretjerano vidljivo niti zadovoljavajuće. Valja napomenuti da snažna ovisnost o međunarodnim grantovima igra ključnu ulogu u tom pogledu, što jednako čini „dijeljenje“ neprivlačnim.

Sredstva i izvori

Prema informacijama prikupljenim tokom organiziranog seminara/radionice za analizu aktera u Banja Luci, koordinacija finansijskih sredstava, kao i aktivnosti relevantnih za mlade unutar i između javnih ustanova ocijenjene su kao relativno slabe, uglavnom uslijed problema s različitim i kompliciranim procedurama. Nadalje javna potrošnja za programe/projekte u oblasti mladih se smatra dijelom neučinkovitom, a nedostaje i nastavak strateških popratnih aktivnosti (*follow-up*).

Zbog svoje ograničene prirode, koja je daleko od osiguranja održivih osnova, pogotovo velike nevladine organizacije rijetko traže nacionalna sredstva i podršku za provedbu svojih projekata. U tom

smislu, obraćaju se međunarodnim donatorskim agencijama i traže mogućnosti koje se pružaju kroz relevantne EU programe.

Iako postoje različiti pozivi na entitetskoj i lokalnoj razini i tendencija (još uvijek nije postala činjenica!) da se pozivi usklade, opšta procedura dobivanja grantova za projekte se opisuje kao komplicirana, pomalo nejasna i preteška, posebno za „nove članove“. Drugim riječima, za približno 1,000 do 5,000 KM po projektu, previše je truda za premalo povrata. Nedostatak iskustva u identifikaciji projektnih ideja i strateškog razvoja za rješavanje potreba u okviru projekta je definitivno jedna od ključnih prepreka udruženjima mladih u BiH u ovom pogledu.

Lokalna sredstva se ipak u principu mogu smatrati dobrom prilikom za stjecanje iskustva u izradi i upravljanju projekatima, ali oni dugoročno ne nude značajniju perspektivu, dok razočarenje koje izaziva neodobravanje sredstava može negativno utjecati na motivaciju novopridošlih da nastave djelovati u toj oblasti.

Rezultat toga je da vrlo malo organizacija ili organizacije za mlade u BiH ima dovoljno iskustva, ali i kapaciteta za primjenu i provedbu većih projekata na lokalnoj, entitetskoj i razini BiH, a koji se izravno ili neizravno bave mladima.

Većina nevladinih organizacija mladih, kao i NVO usmjerenih na mlade u BiH nemaju dovoljno iskustva i vještina potrebnih za izradu projekta, a time su i daleko od potencijalnih podnositelja prijedloga u okviru većih grant programa kao što su IPA ili EIDHR. I površan pregled popisa podržanih projekata EU u oblasti mladih u BiH (Aneks 1.) jasno pokazuje da su često iste organizacije korisnici takvih grantova uz male razlike između organizacija.

Stoga je važno da EU programi koji se nude udruženjima u BiH imaju jasnu vezu s identificiranim problemima mladih, da su komplementarni sa naporima, programima i razvojem na svim razinama u BiH, da su jednostavni za upravljanje, te da potencijalno mogu uključiti što više mladih ljudi i onih koji su uključeni u ovu oblast u što je više moguće aktivnosti.

II) Analiza modela EU programa Zajednice

Uvod

Naredna analiza će ispitati EU programe Zajednice koji su provedeni ili se trenutačno provode u BiH kako bi se utvrdio njihov utjecaj na populaciju mladih u zemlji.

Pripremni sastanci pokazuju da se može uložiti više truda kako bi BiH u potpunosti iskoristila EU programe Zajednice za poboljšanje položaja mladih.

Ukupno poznavanje programa EU u Bosni i Hercegovini je nisko, kako unutar institucija, tako i među potencijalnim podnositeljima zahtjeva. Očito je da lokalne organizacije nisu u potpunosti svjesne mogućnosti, prednosti i zahtjeva različitih EU programa Zajednice koji se izravno ili neizravno bave mladima.

U tom smislu, u fokusu ove analize su programi EU (EUP) kao što su **Mladi na djelu/Youth in Action, Cjeloživotno učenje, mediji, kultura, znanost i istraživanje**, time će se ispitati mogući utjecaj predstojećeg restrukturiranja ove vrste programa EU u skoroj budućnosti. Nakon završetka ove analize, pripremit će se kriteriji za odabir najmanje tri modela, te će isti biti predstavljeni korisnicima na odobrenje. Analiza će rezultirati izvještajem koji predstavlja tri odabrana modela sa svojim prednostima i nedostacima.

Programi EU (nekadašnja Zajednica) (EUP)

Svrha programa Zajednice je da daju podršku internim politikama EU i jačanju saradnje među zemljama članicama u tom pogledu. Riječ je o višegodišnji nizovima integriranih mjera, namijenjenih prvenstveno postizanju ciljeva postavljenih od strane EU i njezinih zemalja članica, na temelju interne raspodjele budžeta. Postojeći period obuhvata 2007. do 2013. godine, međutim, sljedeći krug programa za 2014. do 2020., objavljuje se 2012/2013.

EUP mogu biti vezani za gotovo sve politike EU i pokrivaju različite sektore: kultura, mediji, obrazovanje, znanost i istraživanje, socijalna politika, zaštita okoliša, promet, energetika, konkurentnost i inovacije, pravda, fiskalna i carinska politika, itd. EU odlučuje o vrsti programa, njihovim budžetima i trajanju. Svaka pravna osoba koja ispunjava uslove (ponekad i fizička osoba) može podnijeti prijedlog projekta. Podnesak, procjena i finansijski aspekti uz punu administraciju pripadaju upravi nadležne Izvršne agencije ili Generalne direkcije (DG) Europske komisije. Iznimke čine aktivnosti kojima se upravlja na decentralizirani način putem nacionalnih agencija. Svaka zemlja učesnica obično uspostavlja kontakt za program čija je zadaća širenje informacija o programu u zemlji i pružanje pomoći podnositeljima zahtjeva.

Učešće Bosne i Hercegovine u EUP

Zemlje kandidati i potencijalni kandidati ne mogu učestvovati u programima Zajednice, osim ako ne uplaćuju finansijski doprinos u budžet Zajednice kako bi se pokrili procijenjeni troškovi učešća njihovih građana, tzv. „ulaznica“. U tom smislu, zemlje kandidati i potencijalni kandidati mogu koristiti finansijski instrument EK za pretprijetnu pomoć (IPA) za učestvovanje u programima Zajednice, tj. za plaćanje najvećeg dijela „ulaznica“ za određeni program Zajednice.

Solunski program (juni 2003. godine) pozvao je zemlje zapadnog Balkana da učestvuju u programima i agencijama Zajednice u skladu s načelima utvrđenim za zemlje kandidate, a s ciljem upoznavanja zainteresiranih zemalja i njihovih građana s politikama i metodama rada Europske unije, čime ih se potiče na njihovom putu ka euroatlantskim integracijama. U nastavku ovih aktivnosti, usvojen je Okvirni sporazum 2004. godine između Europske zajednice i Bosne i Hercegovine o opštim načelima za učešće Bosne i Hercegovine u EUP, a koji je stupio na snagu u januaru 2007. godine. Od tada je otvoreno dvadeset četiri programa Europske unije za učešće Bosne i Hercegovine. Za svaki program Zajednice, Komisija treba sklopiti Memorandum o razumijevanju (MoU) sa svakom zemljom koja želi učestvovati. Memorandum propisuje pravila kojima se uređuju učešće, posebno potrebni administrativni kapaciteti, planirani finansijski doprinos, mehanizmi za učešće u upravljanju programom i finansijsko-kontrolne odredbe.

Bosna i Hercegovina (BiH) se obavezala na učešće u EUP u ukupnom kontekstu europskih integracija. Trenutno BiH učestvuje u tri EUP:

- i. Sedmi okvirni program za istraživanje i tehnološki razvoj - FP7 (od januara 2009. godine)
- ii. Kultura 2007-2013 (od januara 2011. godine)
- iii. Europa za građane (od jula 2012. godine)

Također postoji interes za uključivanje i u druge programe, kao što su MEDIA 2007, Sigurniji internet, Programi za poduzetništvo i inovacije, te u novouvedeno parcijalno učešće u Programu za cjeloživotno učenje (centralizirane aktivnosti).

Bosna i Hercegovina također učestvuje u Tempus i Erasmus Mundus programima. Nadalje, iako nije članica, Bosna i Hercegovina učestvuje u dvije aktivnosti (Akcija 2. i 3.1.) unutar programa Mladi na djelu (YIA) koje su otvorene za susjedne partnerske zemlje. U okviru Programa za cjeloživotno učenje, učešće u nekim programskim aktivnostima je također otvoreno za Bosnu i Hercegovinu, kao što je učešće u programu Jean Monnet te, od 2010. godine, u centraliziranim aktivnostima multilateralnih projekata i mreža kao treća zemlja partner projekta.

Kultura 2007-2013

Program Kultura je uspostavljen kako bi se poboljšao zajednički europski kulturni prostor, koji se temelji na zajedničkoj kulturnoj baštini, i to kroz razvoj aktivnosti saradnje među kulturnim djelatnicima iz kvalificiranih zemalja, s ciljem poticanja nastajanja europskog građanstva.

Cilj višegodišnjeg programa je poticanje i podrška kulturnoj saradnji u Europi, kako bi zajednička europska kulturna baština došla do izražaja. Program predlaže mogućnosti finansiranja za sve kulturne aspekte i sve kategorije kulturnih operatera koji doprinose razvoju kulturne saradnje na europskoj razini, s ciljem poticanja nastajanja europskog građanstva.

Program uglavnom promiče transnacionalne mobilnosti kulturnih aktera, transnacionalno kretanje umjetničkih i kulturnih radova i proizvoda i međukulturni dijalog i razmjenu mišljenja.

Program podržava projekte (natječaj 1. - oko 77% od ukupnog budžeta), organizacije (natječaj 2. - oko 10% ukupnog budžeta), promotivne aktivnosti i istraživanje (natječaj 3. - oko 5% ukupnog budžeta) u svim granama kulture, osim u audio-vizualnoj grani za koju postoji poseban program pod nazivom MEDIA. Kulturni djelatnici, uključujući kulturne subjekte, mogu učestvovati u Programu sve dok se djeluju u neprofitnom kulturnom kapacitetu.

Grantovi se obično dodjeljuju pravnim osobama, ali u nekim slučajevima, i pojedinci mogu dobiti grantove. Komisija također može dodijeliti nagrade za fizičke ili pravne osobe za aktivnosti ili projekte koji se provode u okviru programa.

Ovisno o aktivnosti i prirodi projekta, prihvatljive su dvije vrste finansiranja: paušali i/ili primjena jediničnih troškova. Važni faktori za odabir uključuju stručno iskustvo i kompetencije potrebne za provedbu projekata.

Ukupan iznos bespovratnih sredstava obično ne može prelaziti 50% -60% od ukupnih troškova projekta. U tom slučaju podnositelj zahtjeva mora priložiti dokaz o sufinansiranju. Ovisno o natječaju, grantovi iznose do maksimalno 500.000 eura i projekti mogu trajati i do 12 i 60 mjeseci. S ukupnim budžetom od 400 milijuna eura za 2007-2013. godinu, program omogućava sufinansiranje oko 300 različitih kulturnih aktivnosti godišnje.

Bosna i Hercegovina učestvuje u programu Kultura 2007-2013 od 2011. godine s uspostavom kontakta na BiH i entitetskim razinama. Prema raspoloživim podacima, do sada su aplikanti iz BiH učestvovali u 9 projekata kao suorganizatori, te su dobili samo jedan projekat za književne prijevode.

Budućnost programa u 2014. do 2020. godine - Kreativna Europa

Budžet koji je predložen u okviru Kreativne Europe iznosi 1.800.000 € za period 2014. do 2020. godine, od kojih 900.000.000 € će pomoći kinematografskim i audiovizualnim djelatnostima, a oko 500.000.000 € je za kulturu, što je ukupni porast od 34% u odnosu na tekuće troškove. Štaviše, još

jedna od novina u Kreativnoj Europi je da će se 210.000.000 € koristiti kao garantni fondovi, kako bi se omogućilo da mali operateri imaju nove objekte u finansiranju.

Međutim, kako je sve navedeno još uvijek predmetom rasprava, jer zemlje članice pokušavaju smanjiti budžet u korist drugih politika, te se ne može puno reći s praktične tačke gledišta koliko će novi program biti od koristi za stvarnost u BiH, posebno u oblasti rada s mladima.

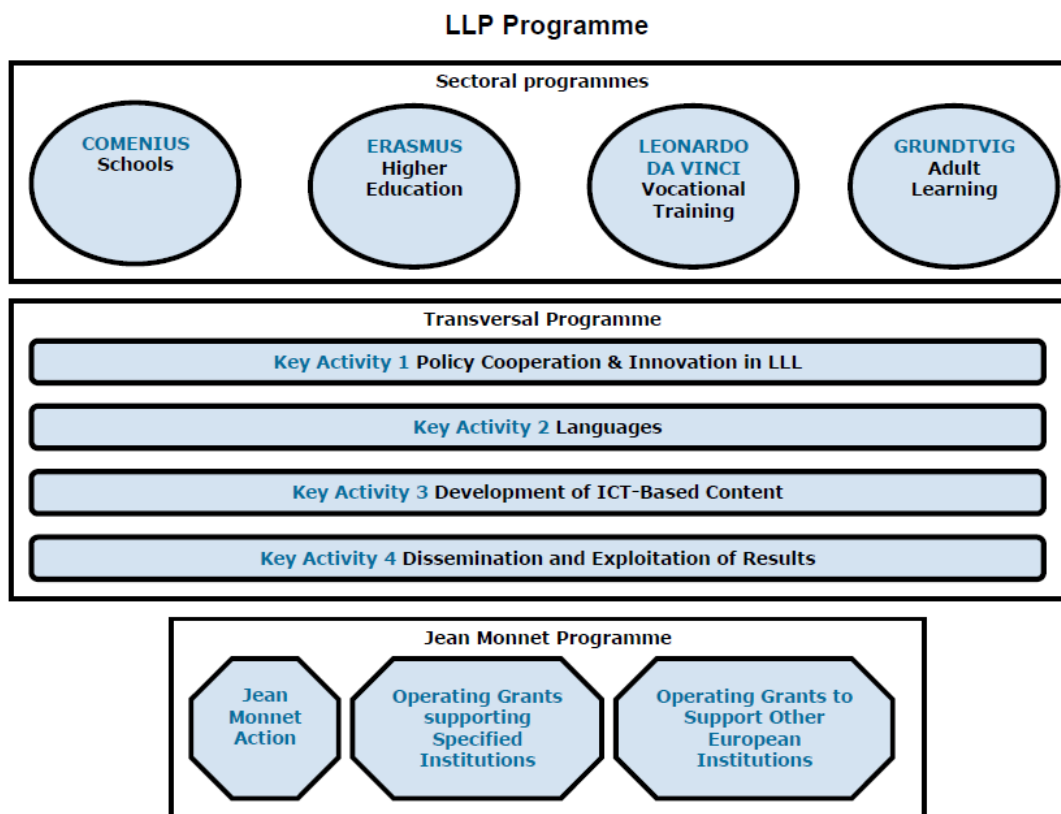
Značaj programa za mlade u BiH:

Generalno govoreći, program CULTURE je uglavnom relevantan za mlade kao dobnu grupu, ali se izravno bavi, između ostalih, mladim ljudima koji su profesionalno aktivni u oblasti kulture. U tom smislu, izravni *outreach* programa je vrlo ograničen i stoga je idealno promatrati program kao priliku za neizravno rješavanje problema mladih ljudi i pitanja vezanih za politike kroz medij kulture.

Nadalje, uzimajući u obzir ograničene kapacitete bh. organizacija i kulturnih institucija, u finansijskom smislu, kao i proceduru, dobivanje sredstava kroz ovaj program čini se preteškim i suviše složenim. Obavezni uslov sufinansiranja od 40% do 50% ukupnog budžeta će postati gotovo nepremostiva prepreka.

Program cjeloživotnog učenja/Lifelong Learning Programme (LLP)

LLP, vodeći evropski program finansiranja u oblasti obrazovanja i osposobljavanja omogućuje pojedincima u svim fazama života da nastave s poticajnim mogućnostima učenja širom Europe. Program integrira različite obrazovne i inicijative obuke, te je podijeljen na četiri sektorska potprograma i četiri takozvana „transverzalna“ programa.

Sektorski potprogrami	Ciljna grupa/e
Comenius	djeca školskog uzrasta i nastavnici, te drugi uključeni u prvu fazu obrazovanja

Erasmus	studenti i nastavno osoblje i drugi koji su uključeni u visoko obrazovanje
Leonardo da Vinci	polaznici, nastavno osoblje i treneri, kao i drugi koji su uključeni u strukovno obrazovanje i osposobljavanje
Grundtvig	polaznici, nastavno osoblje i drugi koji su uključeni u obrazovanje odraslih

Transverzalni programi imaju za cilj da nadopune sektorske potprograme, a kako bi se osiguralo da se ostvaruju najbolji mogući rezultati. Njihov cilj je promocija europske saradnje u područjima koja pokrivaju dva ili više potprograma. Osim toga oni nastoje promovirati kvalitetu i transparentnost sistema obrazovanja i osposobljavanja zemalja članica. Četiri ključne aktivnosti usmjerene su na saradnju u oblasti politika i inovacije, jezike, informatičke i komunikacijske tehnologije - IKT, distribuciju i korištenje rezultata.

Jean Monnet program također spada pod okrilje Programa za cjeloživotno učenje, pored sektorskih i transverzalnih programa, ovaj program Jean Monnet potiče učenje, razmišljanje i raspravu o europskim integracijama na institucijama visokog obrazovanja.

Eurydice je institucionalna mreža za prikupljanje, praćenje, obradu i distribuciju pouzdanih i lako usporedivih informacija o obrazovnim sistemima i politikama širom Europe. Iako je dio transverzalnih programa Programa za cjeloživotno učenje, Eurydice ne pruža finansijsku podršku ili pomoć projektima. Euridika je mreža koja se sastoji od europske jedinice i nacionalnih jedinica ([European Unit](#) i [National Units](#)). Europska jedinica je finansirana od strane Europske komisije, dok nacionalne jedinice finansiraju vlade koje ih uspostavljaju. One također mogu dobiti finansijsku podršku Europske komisije.

Struktura dodjele sredstava ovog krovnog programa je prilično složena i izrazito ovisna o potprogramu za koji se traži podrška. Detalji su dostupni u LLP programskim smjernicama.⁸ Generalno, podrška EU može biti u formi paušalnog iznosa, *flat-rate* granta ovisno o skali jediničnih troškova, odnosno naknadu postotka opravdanih troškova. Ovisno o vrsti granta, moguća je kombinacija svih ili nekih od tih vrsta grantova.

Bosna i Hercegovina cilja na učešće u programskim aktivnostima od 2013. godine, te je potvrdila svoj interes za djelimično učešće u centraliziranim programskim aktivnostima⁹ od 2014. godine, u okviru novog programa Erasmus za sve/Erasmus for All. Djelimično učešće u programu također uključuje mogućnost učešća u europskim obrazovnim mrežama: Eurydice, Europass i Euroguidance.

U pripremi navedenog, objavljena je najava predviđenog ugovora (april 2013. godine) za tehničke usluge kojima je cilj pridonijeti usporedivosti obrazovnih sistema Bosne i Hercegovine s obrazovnim sistemima u EU, na temelju Strategije Europske unije 2020., kroz dodatno razvijeni kvalifikacijski okvir cjeloživotnog učenja u BiH. Projekt će doprinijeti razvoju sistema neformalnog obrazovanja u strukovnom obrazovanju i obrazovanja za odrasle, što bi trebalo doprinijeti razvoju vještina koje odgovaraju potrebama tržišta rada i ocjeni ekonomske učinkovitosti sistema strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u Bosni i Hercegovini.

Prema dostupnim informacijama, do sada nije zabilježeno učešće učesnika iz BiH u centraliziranim aktivnostima projekta u okviru Programa za cjeloživotno učenje, pa je svijest i poznavanje programa vrlo ograničena.

Relevantnost programa za mlade u BiH

Program LLP, te u tom smislu i svi **sektorski potprogrami** bi imati veliku važnost za poboljšanje položaja mladih u BiH. Nezaposlenost i u tom pogledu nedostatak kvalitete u formalnom i strukovnom obrazovanju (formalnom i neformalnom) će biti ključna područja koja program može učinkovito

⁸ http://ec.europa.eu/education/llp/doc/call13/part1_en.pdf

⁹ Samo sljedeće aktivnosti u okviru svakog od potprograma: Multilateralni projekti i mreže, opažanja i analize, operativni grantovi i prateće mjere, kao i unilateralni i Nacionalni projekti u okviru 'transverzalnih' i Jean Monnet programa.

rješavati. LLP i u tom pogledu programi **Leonardo da Vinci** i **Grundtvig** su vrlo relevantni i korisni za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, obrazovanje generalno i posebno obrazovanje odraslih, te nadopunjuju i nude dodatne vrijednost postojećim politikama u BiH i inicijativama u oblasti mladih.

Europska iskustva pokazuju da će program imati značajan i mjerljiv utjecaj i na **učenike/polaznike** svih dobi, kao i **nastavno osoblje i trenere** u svim disciplinama i razinama obrazovanja i osposobljavanja, jednako kao i **pružatelje** svih oblika obrazovanja, te sistem strukovnog obrazovanja i osposobljavanje i obrazovni sistem u cjelini.

Štaviše, LLP ima mogućnost za privlačenje institucija u europske programe, a ne samo mladih ljudi koji nikada ranije nisu bili uključeni u takve aktivnosti. Istovremeno, može održati predanost i podršku učesnika u programu.

Na kraju, ali ne i manje važno, LLP mehanizmi procjene, finansiranja, izvještavanja i ocjenjivanja, koji su u stvarnosti relativno lagani i jednostavni za korisnike, također mogu potaknuti učinkovitost, djelotvornost i nesmetane prakse upravljanja za niz institucija, uključujući mlade i omladinske organizacije u BiH.

Program građanstva 2007-2013

Program podržava širok spektar aktivnosti i organizacija koje promoviraju „aktivno europsko građanstvo“, posebno uključivanje građana i organizacija civilnoga društva u proces europskih integracija.

Program pridonosi ostvarenju sljedećih opštih ciljeva:

- pružanje mogućnosti građanima za interakciju i učešće u stvaranju sve bliže Europe, koja je demokratska i usmjerena na svijet, ujedinjena i obogaćena u svojoj kulturnoj raznolikosti, razvijajući time građanstvo Europske unije;
- jačanje osjećaja europskog identiteta, utemeljenog na zajedničkim vrijednostima, istoriji i kulturi;
- njeguje osjećaj pripadnosti Europskoj uniji kod njenih građana;
- jačanje tolerancije i uzajamnog razumijevanja europskih građana koji poštuju i promoviraju kulturnu i jezičnu raznolikost, pridonoseći istovremeno interkulturalnom dijalogu.

U tom smislu program stavlja naglasak na okupljanje ljudi iz lokalnih zajednica širom Europe radi dijeljenja i razmjene iskustava, mišljenja i vrijednosti, te radi učenja na osnovu istorije, što bi trebalo potaknuti diskusiju i razmišljanja o europskom građanstvu i demokraciji i podržati mjere građana i i kroz saradnju organizacija civilnog društva na europskoj razini. Ova interakcija između građana i organizacija civilnog društva iz svih država učesnica, također će doprinijeti interkulturalnom dijalogu i dovesti do izražaja i europsku raznolikost i jedinstvo, s posebnim naglaskom na aktivnosti usmjerene na razvoj bližih veza između građana iz starih i novih članica Europske unije kao i kandidata i potencijalnih kandidata.

Program je podijeljen na **četiri akcije** sa različitim predloženim mjerama kako bi se ostvarili ciljevi na osnovu godišnjih i trajnih prioriteta.

Akcija 1. Aktivni građani za Europu	Akcija 2. Aktivno civilno društvo u Europi	Akcija 3. Zajedno za Europu (samo za komisiju!)	Akcija 4. Aktivno europsko sjećanje
<i>„Zajedničko okupljanje“</i>	<i>„Osvrt na Europu“</i>	<i>„Vidljiva Europa“</i>	<i>„Učiti iz istorije“</i>
1. Town-twinning (sastanci i umrežavanje)	1. Strukturna podrška za think-tanks	1. Dešavanja visoke razine vidljivosti	Generalno

2. Projekti građana i mjere podrške	2. Strukturna podrška za organizacije civilnog društva na europskoj razini	2. Studije	
	3. Podrška projektima koje iniciraju organizacije civilnog društva	3. Informativni alati	

Program je otvoren za sve aktere koji žele otvoreno promovirati aktivno europsko građanstvo, što uključuje npr. lokalne vlasti i organizacije, akademske institucije koje se bave europskim javnim politikama (think-tankovi), grupe građana, organizacije civilnog društva, nevladine organizacije ili obrazovne institucije.

Procedura finansiranja uveliko ovisi o akciji za koju je prijedlog podnesen. Generalno, podrška može biti u obliku paušalnog iznosa, ali uglavnom *flat-rate* grantovi na osnovu jediničnih troškova, odnosno naknada postotka opravdanih troškova. Važan kriterij programa je da se zapravo obuhvati što je više moguće ljudi kroz program, što zahtijeva, npr. u Akciji 2.2., da se pruži prilika za učešće za maksimalni mogući broj pojedinaca u planiranim aktivnostima. Samo u periodu od 2007. do 2009. godine, procjenjuje se da je 2,8 miliona građana učestvovalo u finansiranim aktivnostima.

Bosna i Hercegovina od jula 2012. godine može punopravno učestvovati u programu. Od tada su odobrena dva projekta u okviru Akcije 1. (town twinning/bratimljenje gradova) i Akcije 2. (Aktivno civilno društvo u Europi), odbijene dvije aplikacije.

Značaj programa za mlade u BiH

U praktičnom smislu, pored programa Mladi na djelu (YiA), ovaj program je poznat kao jedan od najlakših EUP koji se može koristiti za rješavanje različitih oblasti relevantnih za mlade. Uslovi finansiranja i apliciranja su dobro strukturirani i lako razumljivi barem za one koji već imaju neko iskustvo u primjeni i pripremi projekta. Sredstva koja se obično nude u sklopu ovog programa nisu pretjerano velika, stoga njima mogu učinkovito upravljati čak i manje iskusne organizacije. Program nudi dobar omjer i postiže dobru isplativost, kombinirajući aktivnosti koje dosežu do manjih operatera i pridošlica, kao i onih koji podržavaju izgradnju kapaciteta.

Druga važna prednost ovog programa je da je otvoren za sve aktere, što znači npr. da se i opštine/općine također mogu prijaviti i dobiti grantove u okviru ovog programa. To može pružiti određeni poticaj pokretu kod bratimljenja gradova / *town twinning*, potaknuti potencijalne korisnike da više razmišljaju u smislu razvoja veza s ostalim temama ili područjima politika, kao što su mladi, sjećanje(!) ili okoliš.

S obzirom na opšti položaj mladih u BiH, Program pruža veliku priliku (i) za njih da se uključe u Europskoj dijalog koji će imati neizravan pozitivan učinak na dva identificirana problema „krize identiteta“ i „građansko učešće“. Program, koji ima specifičan fokus na poboljšanje razumijevanja temeljnih vrijednosti društva, doista ima sav potencijal za stvaranje novog razumijevanja djelovanja zajednice i saradnje, te pomaže mladim ljudima u BiH da razmišljaju van granica i interesa BiH. Još jedan dokaz potrebe programa u BiH je postojanje razočaranja i nezainteresiranosti među građanima prema politici generalno, pored potrebe da se potpomogne razvoj EU državljanstva u pogledu pristupanja BiH u EU.

Promocija aktivnosti oko međusobnog razumijevanja, različitosti, dijaloga i poštivanja drugih može pomoći da se razviju pozitivni učinci za građane kao što su povećani osjećaj pripadnosti i europskog identiteta, utemeljenog na zajedničkom razumijevanju europskih vrijednosti, kulture, istorije i baštine, što nadalje ima potencijal za stvaranje promjene u stavovima učesnika prema drugim građanima, ali i potiče njihovo učešće u demokratskim procesima.

Europa za građane je relevantna (izravno ili neizravno) u nekoliko različitih područja politika, pogotovu: 1) Pravda, sloboda i sigurnost, 2) Zapošljavanje i socijalna politika, i 3) Obrazovanje,

osposobljavanje i mladi. Priroda programa i vrste podržanih projekata i organizacija potvrđuju da program može dati doprinos aspektima u sva tri navedena područja.

Mladi na djelu/Youth in Action 2007-2013

Program podržava projekte koji nude mogućnosti neformalnog učenja na međunarodnoj ili lokalnoj razini za i sa mladim ljudima, te ljudima koji rade s njima.

EU Program Mladi na djelu podržava različite aktivnosti i projekte koje organiziraju mladi (pojedinačno) i organizacije mladih, kao i ostali akteri koji su uključeni u oblast mladih. To su ukratko:

- razmjene mladih
- inicijative mladih
- demokratsku projekti mladih
- Projekti Europske volonterske službe (EVS)
- projekti osposobljavanja i umrežavanja za one koji rade s mladima
- sastanci mladih i osoba odgovornih za omladinske politike

Program ima za cilj odgovoriti potrebama mladih na europskoj razini od adolescencije do odrasle dobi, što ima važan doprinos u stjecanju kompetencija te je stoga ključni instrument koji mladim ljudima pruža priliku za neformalno i informalno učenje s europskom dimenzijom.

Podijeljen je u **pet akcija** (uklj. nekoliko podakcija) preko kojih se rješava skup potreba mladih i ispunjavaju zahtjevi, kao što su obrazovanje, zapošljavanje, jednake prilike i solidarnost, aktivno europsko građanstvo, kao i opšta saradnja u oblasti mladih u EU i sa susjednim regijama/zemljama.

Uzimajući u obzir navedeno, ovo je stoga važan i integralni instrument za podršku strategiji EU za mlade - Ulaganje i osnaživanje, koji će trajati do 2018. godine.

Pored bespovratnih sredstava kroz program, nacionalne agencije Mladi na djelu i SALTO resursni centri organiziraju obuku i aktivnosti izgradnje partnerstva za poboljšanje vještina i sposobnosti za one koji rade s mladima.

Podrška se uglavnom temelji na izračunu paušalnih iznosa i *flat-rate*. Promotor samo mora opravdati troškove putovanja, „vanredne troškove“ (ukoliko su prethodno prihvaćeni od strane NA) i „troškove dodatne distribucije i iskorištenja rezultata“ kroz izvorne prihode i ulaznice. Ovi oblici grantova pomažu aplikantima da jednostavno izračunaju očekivani iznos granta i olakšavaju realno planiranje projekta. Iako se grantovi u okviru ovog programa temelje na načelu sufinansiranja, iznos primljen kroz program često može pokriti ukupne troškove projekta s izuzetkom 30% obaveznog sufinansiranja za putovanja.

Time je proces finansiranja izuzetno jednostavan i atraktivan za korisnike. U posljednjih nekoliko godina, aplikacije su prošle kroz radikalni proces racionalizacije i pojednostavljenja, što opet omogućuje čak i ne tako iskusnim organizacijama da se uspješno prijave za finansiranje. Smjernice dostupne na nekoliko jezika omogućuju vrlo širok i jasan pregled svih dostupnih mogućnosti koje program nudi.

Od 2007. godine, učesnici iz BiH su redovni u dvije akcije programa Mladi na djelu koje su otvorene u Bosni i Hercegovini. Na primjer, u periodu od 2007. do 2009. godine, organizacije iz BiH dobile su 1.054.564 eura za 54 projekta. U 2010. i 2011. godini, organizacije iz BiH dobile su dodatnih 470,800 € za 25 projekta. U BiH, organizacija iz Tuzle IPAK djeluje kao kontakt za program za BiH, a osnovana je pod pokroviteljstvom SALTO-YOUTH Resursni centar jugoistočne Europe, za obavljanje ograničenih aktivnosti podrške potencijalnim aplikantima u BiH.

Nasuprot smanjenju odobrenih projekata unutar BiH, broj mladih koji učestvuju u projektima izvan BiH se udvostručio npr. od 52 projekata u akciji 3.1. u 2011. godini do 102 projekata u 2012. Od 40 zahtjeva podnesenih u 2011. godini od strane bh. nevladinih organizacija, oko 13% je bilo

neprihvatljivo (najniža stopa na zapadnom Balkanu) i 35% (14 projekata) je odobreno (najviša stopa nakon Srbije).

Relevantnost programa za mlade u BiH

Od svih EU programa Zajednice (EUP) program Mladi na djelu/Youth in Action je vjerovatno jedan od daleko najrelevantnijih EUP kada je riječ o položaju mladih u BiH, kao i za dalji razvoj omladinskih politika u zemlji. Djelokrug aktivnosti, kao i tematska područja koje program pokriva je usko povezan s opštim i specifičnim potrebama i problemima mladih u BiH. Povećano učešće nevladinih organizacija mladih iz BiH u programu jasno dokazuje potražnju za programom.

Međutim, kratki osvrt na popis odobrenih projekata u 2010./2011. godini (Prilog 1.) pokazuje da je vrlo malo, ako ne i često iste organizacije koje se prijavljuju i uspješno dobivaju traženu podršku, što pokazuje da ni ne postoji dovoljno dostupnih informacija o programu ili organizacijama snažno nedostatak kapaciteti i/ili motivacija da preuzmu odgovornost.

Drugo važno pitanje u vezi programa je činjenica da mladi iz BiH mogu učestvovati u dvije od pet akcija (Razmjene mladih/Treninzi, EVS), što uvelike ograničava mogućnosti koje program nudi mladima i udruženjima mladih. Akcija 1.2. - Inicijative mladih, za koje mladi iz BiH nisu kvalificirani, mogli bit imati važan utjecaj na sve veće učešće nevladinih organizacija i pojedinaca, koji bi inače najvjerovatnije biti isključeni iz učešća. U BiH svakako postoji potreba fokusa na mlade u nepovoljnom položaju, te da više sredstava bude usmjereno na niže razine, sa *seedcorn* ili druge manje grantove, radije nego veće grantove.

Prilog I. Popis projektata podržanih od strane EU u okviru različitih programa koji se „očigledno“ izravno bave mladim ljudima.

Popis ne uključuje Tempus program koji se mahom provodi putem univerziteta.

Program	Organizacija	Naslov	Iznos granta u eurima
2013.			
Europa za građane, Akcija 2. (godišnji grantovi)	SEEYN, SARAJEVO	Europska mreža, godišnja podrška	76.895,02
2012.			
Europa za građane, Town Twinning	Općina Mostar	Be-loved Cities of Europe	11.000,00
2011.			
IPA	KULT, ILIDŽA	„Institucionalni dijalog između mladih i državnih vlasti kroz osnivanje Vijeća mladih“	268.513,20
IPA	UDRUŽENJE HUMANITARNA ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE PRAVA DJETETA NAŠA DJECA, SARAJEVO	Snažniji glas za djecu	236.676,00
IPA	CENTAR ZA MLADE VERMONT, BRČKO	„Uspostavljanje resursnog centra za mrežu udruženja mladih u Brčko distriktu“	205.700,00
EIDHR	OKC OMLADINSKI KOMUNIKACIJSKI CENTAR, BANJA LUKA	S zakonodavstvom o volontiranju ka razvoju lokalnih zajednica	150.000,00

EIDHR	KULT, ILIDŽA	Općine za mlade u partnerstvu između mladih i lokalnih vlasti	149.174,47
IPA	OKC OMLADINSKI KOMUNIKACIJSKI CENTAR, BANJA LUKA	Volontiranje za prekogranični razvoj lokalnih zajednica	48.238,57
IPA	OMLADINSKA INFORMATIVNA AGENCIJA OIA, SARAJEVO	Bolje mogućnosti za zapošljavanje mladih	42.922,78
Mladi na djelu/YiA	SOUTH EAST EUROPEAN YOUTH NETWORK SEEYN, SARAJEVO	Akcija 4.1 – Podrška tijelima aktivnim na europskoj razini u oblasti mladih	32.414,40
Mladi na djelu/YiA	INICIJATIVA MLADIH ROMA „BUDI MOJ PRIJATELJ“, VISOKO	Ne riskiraj – Trgovina ljudima postoji	21.642,62
Mladi na djelu/YiA	DINARA FORUM, KLJUČ	Dijeljenje zajedničkog razumijevanja	20.107,00
IPA – YiA	AGENCIJA LOKALNE DEMOKRATIJE MOSTAR, MOSTAR	VOLONTIRANJE U EDUKACIJI O LJUDSKIM PRAVIMA	19.296,00
IPA - YiA	CENTAR ZA MLADE „KOSMOS“, KLJUČ	PODSJEĆANJE NA NAŠU ODGOVORNOST	18.836,00
IPA – YiA	KODRI, ZVORNIK	PODUHVATI U DIVLJINI – IZAZOV MLADIMA DA RISKIRAJU	18.580,00
Mladi na djelu/YiA	CENTAR ZA MLADE „KOSMOS“, KLJUČ	Motivirani – Aktivirani – Spretni na budućnost!	18.552,00
IPA – YiA	KOBE, PRIJEDOR	INTERKULTURALNO UČENJE – BITNA JE RAZNOLIKOST!	18.244,00
Mladi na djelu/YiA	CENTAR ZA MLADE „KOSMOS“, KLJUČ	Cjenjkanje za Zemlju	18.168,00
IPA- YiA	OMLADINSKI CENTAR KASTEL ZDS, BANJA LUKA	OMLADINSKI CENTRI ZA OSNAŽIVANJE SOCIJALNOG RAZVOJA MLADIH	18.120,00
IPA – YiA	KODRI, ZVORNIK	„EUROTOUR-ČITANJE ULIČNIH PORUKA KAO PROMOCIJA ZAJEDNIČKE I INTERKULTURALNE EUROPE“	17.516,00
Mladi na djelu/YiA	UDRUŽENJE GRAĐANA „MREŽA“, GRADIŠKA	Dijeljenje i učenje i unaprjeđivanje: Mladi vršnjaci	15.537,00
IPA – YiA	OMLADINSKI KLUB „DIJAMANT“, JAJCE	ZAŠTO NE – ŠTA JE BITNO!	14.192,00
2010.			
IPA	KULT, ILIDŽA	Jednake mogućnosti za sve mlade ljude!	224.686,08
EIDHR	ACED, Banja Luka	Mreža studentskih savjeta	145.700,00
IPA	FONDACIJA ZA	„Podrška poduzetničkim	129.107,75

	INOVACIJE I TEHNOLOGIJU ITF, TUZLA	aktivnostima mladih ljudi" CfP Prekogranična saradnja BiH/Srbija	
EIDHR	BIRO ZA LJUDSKA PRAVA TUZLA	Popraviti štetne posljedice kriminala mladih	125.559,79
EIDHR	OMLADINSKI CENTAR „KASTEL“, BANJA LUKA	Škola – bezbjedno mjesto za razvoj i obrazovanje	118.169,30
IPA	SOUTH EAST EUROPEAN YOUTH NETWORK SEEYN, SARAJEVO	Vrijednosti volontiranja i prakse u službi osoba s invaliditetom u Albaniji	80.587,00
IPA	FONDACIJA ZA KREATIVNI RAZVOJ, <i>ILIDŽA</i>	„Mladi lideri za socijalnu koheziju i prekograničnu saradnju“	49.993,00
IPA	UDRUŽENJE ZA SEKSUALNO I REPRODUKTIVNO ZDRAVLJE, <i>SARAJEVO</i>	Mladi ljudi zajednički djeluju	36.113,62
Mladi na djelu/YiA	SOUTH EAST EUROPEAN YOUTH NETWORK SEEYN, SARAJEVO	Podrška tijelima aktivnim na europskoj razini u oblasti mladih	35.000,00
IPA	UDRUŽENJA PRIJATELJI SREBRENICE	Predstavljanje održivih modela poduzetništva mladih kao podrška ekonomskom razvoju u Zapadnoj Srbiji i Istočnoj BiH	27.999,07
Mladi na djelu/YiA	ASOCIJACIJA GRADITELJI MIRA, <i>MOSTAR</i>	IZGUBLJENI U TRANZICIJI: PRAVA I PRIVILEGIJE ZA MANJINSKE MLADE	22.969,00
Mladi na djelu/YiA	<i>KOBE, PRIJEDOR</i>	RAZNOLIKOST JE BITNA!	20.621,00
Mladi na djelu/YiA	DINARA FORUM, <i>KLJUČ</i>	Srušite ovaj zid! Mladi za zajedničku budućnost u Europi	19.070,00
Mladi na djelu/YiA	<i>KODRI, ZVORNIK</i>	RAZNOLIKOST BEZ GRANICA	18.927,00
Mladi na djelu/YiA	OMLADINSKA ORGANIZACIJA „CREACTIVE“ UDRUŽENJE GRAĐANA, <i>BANJA LUKA</i>	KREATIVNI LIDERI U MODERNOM LIDERSTVU	18.895,00
Mladi na djelu/YiA	CENTAR ZA MAJKU I DIJETE I SOCIJALNI PAKET ZA STARE, BOLESNE I IZNEMOGLE FENIX UG, <i>SANSKI MOST</i>	Mogućnosti za sve? Uključivanje rodne ravnopravnosti u europske programe za mlade	18.830,00
Mladi na djelu/YiA	SOUTH EAST EUROPEAN YOUTH NETWORK SEEYN, SARAJEVO	OBUKA LIDERA – SEMINARI ZA MLADE LIDERE U MEĐUNARODNIM	18.640,00

		VOLONTERSKIM AKTIVNOSTIMA MLADIH JUGOISTOČNOJ EUROPI	U
Mladi na djelu/YiA	UDRUŽENJE GRAĐANA „MREŽA“, GRADIŠKA	Small steps, big impact! Youth multipliers for human rights education in action	17.585,00
Mladi na djelu/YiA	CENTAR ZA MLADE „KOSMOS“, KLJUČ	Dijeljenje-Učenje- Zaštita: Volonterstvo kao alat za održivu zaštitu okoliša	17.323,00
Mladi na djelu/YiA	UDRUŽENJE GRAĐANA „MREŽA“, GRADIŠKA	Zgrabi priliku: Osnaživanje i unaprjeđenje volonterizma u radu mladih na lokalnoj i europskoj razini	17.028,00
Mladi na djelu/YiA	CENTAR ZA MLADE „COSMOS“, KLJUČ	Aktivno učešće mladih za zaštitu okoliša	16.810,00

Prilog 2.

Organisational structure of government institutions responsible for youth issues in BiH

	BiH	RS	Opštine	FBIH	Kantoni	Općine	Brčko Distrikt BiH
Formal and Nonformal Education, Lifelong Learning	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Civil Affairs - Sector for education Conference of Education Ministers in BiH and Council for general, secondary vocational and higher education Agency for the Development of Higher Education and Quality Assurance BiH Information and Recognition Centre for higher education Agency for Preschool, Primary and Secondary Education Directorate for EU integration 	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Education and Culture Pedagogical Institute Agency for standardisation and evaluation Universities Primary and secondary schools 	<ul style="list-style-type: none"> Local self-governance (co-financing of expenses) 	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Education and Science Coordination of ministries of education Pedagogical Institute Agency for standardisation and evaluation 	<ul style="list-style-type: none"> Ministries of Education, Science, Culture and Sport Pedagogical Institutes Universities Primary and secondary schools 	<ul style="list-style-type: none"> Local self-governance (co-financing of expenses) 	<ul style="list-style-type: none"> Department for education
Employment and Unemployment Measures, Youth Entrepreneurship	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Civil Affairs - Sector for work, employment, health, social protection, and pension fund Agency for work and employment Directorate for economic planning Commission for coordination of youth issues in BiH 	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Work and Protection of Veterans and Invalids (Department for work and employment) Agency for employment and Centre for Employment Support and Active Employment Measures Inspection Service 	<ul style="list-style-type: none"> Employment bureau 	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Work and Social Policies (Department for work and employment, Unit for implementation of projects for socio-economic support, training and re-employment) Federal Agency for Employment Inspection Service 	<ul style="list-style-type: none"> Ministries of Work Agencies for employment Services for employment 	<ul style="list-style-type: none"> Employment bureau 	<ul style="list-style-type: none"> Department for economic development Employment bureau Board for employment Sub-department for human resources and employment
Healthcare, Prevention and Protection, Youth Reproductive Health	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Civil Affairs - Sector for health Medicines Regulatory Agency 	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Health and Social Protection Health Insurance Fund Agency for health protection Medicines Regulatory Agency Clinical centres, hospitals, health centres, pharmacies 		<ul style="list-style-type: none"> Ministry for health Health Insurance Fund Agency for public health Medicines Regulatory Agency 	<ul style="list-style-type: none"> Ministries of Health Health Insurance Agencies Agencies for public health Clinical centres, hospitals, health centres, pharmacies 		<ul style="list-style-type: none"> Department for health Health Insurance Fund Clinical centres, hospitals, health centres, pharmacies Counselling centre for reproductive health Centre for mental health
Social Protection of Young People	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Civil Affairs Ministry of Human Rights and Refugees Ministry of Justice 	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Health and Social Protection Centres for social work or social protection Ministry of spatial planning (housing) 	<ul style="list-style-type: none"> Centres for social work or social protection 	<ul style="list-style-type: none"> Ministry for work and social policies Ministry of spatial planning (housing) 	<ul style="list-style-type: none"> Ministries for Social Policies Centres for social work or social protection Ministry of Spatial Planning (housing) 	<ul style="list-style-type: none"> Centres for social work or social protection 	<ul style="list-style-type: none"> Department for health Centre for social protection Sub-department for refugees, displaced persons, and housing policy
Active Participation of Young People in Public Life, Development of Civil Society and Volunteer Work	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Justice Ministry of Civil Affairs Commission for coordination of youth issues in BiH Board of civil society Advisory board for youth of BiH Presidency 	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Family, Sports and Youth Board for youth issues in RS Parliament 	<ul style="list-style-type: none"> Commissions or boards for youth issues Youth Referents 	<ul style="list-style-type: none"> Ministry for culture and sport - Centre for youth Commission for youth issues in FBIH Parliament 	<ul style="list-style-type: none"> Advisory boards for youth (Canton 4 and Canton 1) 	<ul style="list-style-type: none"> Commissions or boards for youth issues Advisory boards for youth Youth Referents 	<ul style="list-style-type: none"> Sub-department for tourism, culture and sport Youth Referent
Information, Youth Counselling and Working with Young People	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Civil Affairs Ministry of Foreign Affairs Commission for coordination of youth issues in BiH Directorate for EU integration 	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Family, Sports and Youth Ministry of Health and Social Protection Ministry of Education and Culture Primary and secondary schools Board for youth issues in RS Parliament 	<ul style="list-style-type: none"> Youth Referents 	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of work and social policies Ministry for health Ministry of education and science Ministry for culture and sport - Centre for youth Commission for youth issues in FBIH Parliament 	<ul style="list-style-type: none"> Ministries for social Policies Ministries of Health Ministries of Education, Science, Culture and Sport Primary and secondary schools 	<ul style="list-style-type: none"> Youth Referents 	<ul style="list-style-type: none"> Department for health Department for education Youth Referent Primary and secondary schools Counselling centre for reproductive health
Youth Culture, Sports and Leisure	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Civil Affairs Commission for coordination of youth issues in BiH 	<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Education and Culture Ministry of Family, Sports and Youth Board for youth issues in RS Parliament 	<ul style="list-style-type: none"> Department for social affairs 	<ul style="list-style-type: none"> Ministry for Culture and Sport Commission for youth issues in FBIH Parliament 	<ul style="list-style-type: none"> Departments for education, culture and sport 	<ul style="list-style-type: none"> Službe za obrazovanje, kulturu i sport 	<ul style="list-style-type: none"> Department for economic development / Sub-department for tourism, sport and culture